

**Tabvlæ Navfragii, Sev Echo Concionvm Aliqvot, Qvæ
Blattarvm Inclementiam easêre, de Festis ac Dominicis**

Qvarta Navfragii Tabvla Seu Echo Concionvm Aliqvot, Qvæ Blattarum
inclementiam easêre, de Dominicis & Festis

Bosquier, Philippe

Coloniae, 1618

V. Dominica infra octauam Venerabilis Sacramenti, quæ est 2. post
Pentecosten.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56172)

DOMINICA IN FRA OCTA-
uam V. Sacramenti, quæ est 2. post Pen-
tecosten anno 1614. 2. Iunii, Au-
gusti Hanniorum apud
Clariffas.

Thema. *Homo quidam fecit cenam mag-
nam, & vocauit multos. Luc. 14.*

Viator & festinans, nepti meæ chariff. forori ve-
stra, ac vobis omnibus gratificaturus (ô animæ Deo
charæ) huc ascendi, rogatu Patris vestri.

Dicendum er-
gò hîc hodiò
mihi

1. Deum dici Opt. Maximum; & hic e-
uideri, vtrumque epitheton ei con-
uenire.
2. Cœna hodierni Euangelij vnde
magna astimanda;
3. Homines pessimè ac proicctissimè er-
gà Deum se habere, A V E.

I.

*Deum dici Opt. Max. & hic euideri, vtrumque
epitheton ei conueniri.*

Solent ferè tam Ethnici quam sacri scriptores,
quoties Deum nominant, his epithetis seu adiun-
ctis duobus *Optimi Maximi* quæ illum ornare (Ani-
mæ religiosissimæ &c.) aut saltem *Boni Magnique.*
Sed & prima statim vox omnium hominum, vel in
moestitiâ, exclamantium, est, *Deus bone. Dîj boni. &c.*

Meritò. *Nemo enim bonus, nisi solus Deus: nemo verè
potès, nisi Deus ipse, aut per ipsum, & in ipso. Nemo
potens, nemo magnus sine aliquo afflatu diuino vnquam
fuit. Cic. lib. 2. de Nat. Deorum.*

Deus

Deus est summum Bonum, vel pueruli adhuc balbutientes in scholis audiebamus.

Bonum (inquam) suiq; causâ expetendum. Optimum, cuius causâ cætera bona sint expetenda.

**Optimus ille sit necesse est, ex quo, tanquam riuuli ex fonte, promanant, quæcunq; sunt bona, & ab illo habent vt talia sint.*

Lactant. lib. 3. instit. diu. c. 9. *Necesse est, vt multo mirabilior sit, qui mirabilia perfecit: multo melior, qui tot bona.*

**Optimus, qui nōrit etiam de malis bene facere, & quasi oleum de petra, mella de felle ac veneno. D. Augustin. Enchiridij c. 27.*

Vt quidquid tangebatur Midas, aurum fiebat; ita Deo volente, omnia etiam pessima vertuntur in bonum.

**Optimus, qui nulla mala esse permetteret, nisi inde vellet bene facere. Idem ibid.*

Vt sugeret mel de petra, oleumque de saxo durissimo. Deut. 32.

**Optimus, qui infra culpæ meritum poenas irrogat, supra virtutis laborem coronat.*

**Optimus, cuius bonitas & misericordia super omnia opera eius. psal.*

**Optimus, qui dat maiora petitis, quæ nec sperare audeas, nec aspirare.*

**Optimus, Qui doleat, quoties cogitur, esse ferox. Gemit & flet poenas sumpturus.*

**Optimus, vt qui etiam in nobis sua propria dona coronet,*

Tamquam nostra; ferit nolentem ambire coronas. Nos aliquandò poetando.

Magnus idem, & Maximus, imò Trismegistus ac termaximus.

Magnus Dominus, & laudabilis nimis. psal. Magnitudinis eius non est finis. psal.

*Mag-

* *Magnus*, non mole, sed potestate, ut ne tibi fin-
gas nescio quem fabulosum Gargentuam (ut est in
prou.) aut Gigantem Euceladum &c.

* *Magnus*, qui ubiq; sit, nec usquam capi possit.

* *Magnus*, cuius centrum ubique, circumferentia
nusquam.

* *Magnus*, quem nec coeli coelorum capere pos-
sunt.

* *Magnus* qui magna gerat, faciatque, & multo
maiora, quam iam fecerit, aut unquam sit facturus,
possit.

*Potens est Deus de lapidibus istis suscitare filios Abra-
hae.* Matth. 3.

* *Papè*, *Quam magnus*, qui tantam mundi huius ma-
chinam ex nihilo condiderit, erexerit: totam terræ
molem Oceanumque in medio aere, millis basibus
fultâ suspenderit, nullis trochleis aut funibus adhuc
sustēteret, sed sic iubeat ibi pēdere, ut ferè pendulæ vo-
litant bullæ pueriles, quas per ludum ex calycibus nu-
ceis, aquâ & sapone plenis, trisuli conflant, & efflant,
aut in ventum leuiter eijciunt.

* *Maiorem* tamen quidam censent, ex operum
minimorum creatione, ut minimæ mulcæ volantis,
currentis, videntis, spirantis &c. quorum operum
organa nescias vbi sint.

Sic ferè in maiori pretio, quā alij, is scriptor fuit,
qui Iliadē tam tenuiter scripsit, ut nuce claudi posset:
is faber, qui nauem omnibus partibus constantem
tam paruam fabricauit, ut apiculæ alâ tegi posset.

*AElianus libr. 1. variæ histor. c. 17. Hac sunt opera
Mymecida Milesii, & Callicratis Lacedæmonij, quæ
propter nimiam exilitatem in admiratione habentur.
Quadrigas fecerunt, quæ sub musca possent abscondi,
& in sesamo distichon elegeium literis aureis inscrip-
serunt.*

P

Magnitudo

Magnitudo autem, & Bonitas Dei summa, aliàs quidem sapè, sed nunc in hodierno Euangelio affatim ostenditur.

Deum agnoscimus ex operibus eius. Cicero. i. Tusc. cul.

* j. *Magnitudo*, in cœna magna. *Homo quidam fecit cœnam magnam &c.*

* ij. *Bonitas*, in repetitâ invitatione inuitatorum, suppletione, & substitutione aliorum, in recusantium, & absentium locum: *Vocauit multos. Et misit seruum suum hora cœna dicere inuitatis, vt venirent &c.*

Cœnam autē magnam vocāt ferè, quā à	}	1. <i>Conuiuatoris amplitudines</i>
		2. <i>Conuiuorum numeros</i>
		3. <i>Esculentorum poculentorumque numero, pretio, mole &c.</i>
		4. <i>Duratiōe epulæ</i>
		5. <i>Ministorum numero & excellentia.</i>
		6. <i>Vultu bono Conuiuatoris.</i>

* i. *Conuiuatoris amplitudine.* Si is Rex, Sapiens, Bellator magnus &c.

Nam ad conuiuium Regis aut Sapientis. &c. quis non libentissimè venerit, magis ipsius, quàm epularum, aut vinorum &c. causa?

Quidam etiàm magno id mercentur, irrepturi vel irrupturi, si aliter non liceat.

Sic ex vltimis Galliarum Hispaniarumque finibus, ad T. Liuium lacteo eloquentis fonte manantem, ventum est, & quos ad sui contemplationem Roma non traxerat, vnius hominis fama perduxit. D. Hieronymus ep. ad Paulinum de omnibus diu. hist. libris.

Sic Regina Saba Ierosolymam ex suo Austro venit, vt vel videret, & audiret Salomonis sapientiam, quæ

quæ est suauissimus pastus animorum. 3. Reg.

Ego sanè in felicitatibus meis numero, Deoque habeo gratiam, non tam quòd Romæ genium recreari, & hilarescere potui, si volui, epulis mensæ Illustrissimi Cardinalis Cæsaris Baronij, Deus bone, quàm sancti, & quàm docti viri, in eius ipsius palatio; sed quòd ipso Baronio vsus sum conuiuatore, in eadem mensa, præsertim mòx morituro, & quidè inuitatus antè ab eo, & ipso epuli die accersitus, anno 1607. etsi merito meo sanè nullo.

Quanti Aman, apud amicos, & Zarem vxorem suam, facit, semel se & iterùm Estheris Reginae fore conuiuam.

Regina (inquit) Esther nullum alium vocauit ad conuiuium cum Rege, præter me, apud quam etiam cras, cum Rege pransurus sum. Esther. 5.

Cum quid datur spectabis, & dant em adspice. Senec. in Thyeste Act. 3.

Chilo noluit ante Periandri conuiuiò interesse, quàm quæsisset, ac certò rescisset, qui essent reliqui conuiuii futuri.

Senec. ep. 19. Antè circumspiciendum est, cum quibus edas & bibas, quàm quid edas, & bibas, ait Epicurus.

Quis non malit, vel siliquis, & pane secundo, atroque, & minutali viuere, cum illis septem Græciæ sapientibus, aut cum Platone, aut magno aliquo amico, quàm epulari cum perditò, vel cum hoste?

Quis non ibi malit meram argentei fontis vndam, etiam ex Samio poculo, aut concaua manu bibere, quàm alibi ex auro merum vel Falernum, vel Faliscum, etiam meracissimum, & sepositum Consule Manlio? Ratione cõuiuatoris magni, aut amati, spernantur minus chari, vina, & farcimina quoque optima, Et *Lucanica ventre cum Falisco.* Martialis lib. I.

* 2. *Conuiuiarum numero.* Cùm multi confluunt
Cùm omnibus liberè ingredi licet, & absidere: cùm
conuiuator ait:

Porta patens esto, nulli claudaris honesto.

Gall. prou. *Courtouuerte.*

Platonis conuiuium constat viginti conuiujs: Var-
ronis 9.

Xenophonti placet, vt conuiuator ipse sit nonus.

Esther. 1. Assueri conuiuium hac nulli secundum
fuit. Fecit enim illud cunctis principibus, & pueris suis,
fortissimis Persarum, & Medorum inlytis, & prefectis
prouinciarum &c.

*Cumque implerentur dies conuiuij, inuit auit omnem
pop. qui inuentus est in Susan, a maximo vsq; ad mini-
mum.*

Magna etiã fuerunt hoc adspectu quæ Christus
aliquoties parauit suis Auditoribus. Fuerunt enim
hic 4. hic 5. milia.

* 3. *Esculentorum, poculentorumque numero, pre-
tio &c.*

Vt cum tot sunt fercula, quot literæ alphabeti.

Tot perdices, quot conuiuæ &c.

Cùm piscibus & carnibus vesci licet, quam men-
sam Commissariorum vocamus nostrate prouer-
bio.

Cùm maria omnia, & viuaria, fatigantur, vt om-
nis generis indè expiscationem, vna mensa comple-
ctatur, vna horula heluetur.

Cùm terra, agri, & syluæ omnes, venatione tur-
bantur, vt cerui, hinnuli, apri &c. habeantur: &
porcelli Troiani quoque proponantur.

Cùm per AERem ipsum totum ope miluorum,
prædatum itur, vt phasiani, ardea, & omnis ge-
neris

neris aues colligantur, & omnibus cupedijs mensa oneretur.

Interea gustus elementa per omnia quarunt. Iuuenal.

Gula in oculis.

Cum Auiaria, Viuaria, Leporaria, Roboraria omnia depopulantur.

Denique; cum in patina Vitellij sunt Scarorum iecinora; Phasianorum è Colchis, & Pauonum è Samijs cerebella; lingua Phanicopterorum; Muranarum lactes à Carpathio vsque fretoque Hispania per Nauarchos ac triremes petitarum. Suet. Tranquillus in Vitellio cap. 13.

Glisceras eas coenas vocant, quæ multis ferculis opulentæ & instructæ, nouis subindè crescunt epulis; Item Solis mensam.

Item; cum vina omnis generis (Gallica, Rhenana, Hispanica, Canarica, Italica, Falerna &c. nectar ferè & ambrosia Deorum propinantur.

Quæ tamen in Christianis non laudo.

Quoniam vna aliqua coena emi possit arx, aut prouincia, & Castris integris tam sæpè defectu stipendij tumultuantibus, stipendia numerari.

Quoniam Lazari multi indè multis diebus commodè ali possint: Xenodochia sustentari &c. Virgines nubiles elocari &c.

Quoniam tributis fortè nouis grauanda plebecula, &c.

Cato certè aiebat, difficile eam Remp. saluam fore, vbi pisciculus pluris, quam bos, venit. Plutarch.

Et verò Homerus refert in conuiujs Regum olim & Optimatum, nihil præter bouillam assam fuisse.

* 4. *Duratione.* Ut cum in multam noctem cenæ protenduntur, cum duobus diebus nox una adluitur, id est hesterni & crastini; cum læti conuiuæ noctem verterunt in diem. Iob.

In noctem prandium ducitur, in diem cœna.

Affueri Regis conuiuium toto semestri durasse legitur.

Et si diuturna illa conuiuia insalubria sunt corpori, animæ verò ipsi parùm salutaria, natura scilicet paucis, parabilibusque contenta, & tempore ita malè pereunte; & animis ad iram, Venerem, & de- tractionem sic incalcentibus. In chaos nescio quod omnia confunduntur, & fit ex recreatione confusio.

Sedit populus manducare, & surrexerunt ludere.
Exod.

* 5. *Ministorum numero, & excellentia.*

Ut cum aded multi, ut ad nutum omnium seruiant, ferant, fundant, nuntient, renuntient &c. *Milia milium ministrabant ei &c.* Daniel.

Et cum ipsi quoque nobiles ministrant, Ganymedes, Hebe &c. Virg. 1. Aeneid.

Dant famuli manibus lymphas, Cereremque canistrum Expediunt, tonsisque seruant mantilia villis.

Quinquaginta intus famulo, quibus ordine longo Cura penum struere, & flammis adolere Penatibus.

Centum alia toridemque pares etate ministri,

Qui dapibus mensas onerent, & pocula ponant, con-
vitiis illo, quo Dido Aeneam excepit. Regina Saba in
aula Salomonis miratur cum primis ordinem mini-
strorum. 3. Regg.

Itaque in Græcorum conuiujs semper erant, & qui cibos partiretur arte, & vocabatur *Daitros*, & *Carptor*, & alius aliquis, cui incumberebat prouidere,

dere, an omnes æqualiter biberent, & ex eodem vino, qui & vocabatur *Oenopta*.

Primus quasi cœnæ virginis violator, alter iàm defloratæ pocillator, & ad iustam hilaritatem incen-
tor.

Vnde est illud Agefilai Regis Lacedæmoniorum, quum in comporatione quadam, sortibus ex more ductis, factus esset princeps conuiuij, cuius partes erant præscribere, quantum quisque biberet, responsum laudabile, ad pincernam interrogantem, quantum cuique vini deberet apponere: *Simultum*, inquit, *vini paratum est; dato cuique quantum poscit: sin parum, cunctis ex aquo diuidito*. Quâ dexteritate mirè prospexit, tam ne parata vini copia deficeret importunè eos, quibus placeret largior potatio; quàm ne ad bibendum cogerentur, quibus esset magis amica sobrietas: & rursus in maiore vini copia, per æqualitatem, murmuris occasionem exclusit.

Conuiuij Assueri laus ea fuit non vltima, non fuisse, qui cogeret ad bibendum. Esth.

Nemo ad pocula damnabatur.

Videtur in nuptijs factis in Cana Galilææ, talis ferè minister fuisse, qui Architriclinus dictus est: defectui tamen vini non satis prouidisse. *Ioan. 2.*

Est, vera censura, ostentatio illa nimia est, à tam multis rem vnã fieri.

Senecæ placet cibus non multorum manibus ministratus, lib. de Tranq.

Neque ferè vsquàm segniora ministeria, quàm vbi multitudo ministrorum, alteris in alteros officia reiectantibus.

* *6. Vultu bono Coniuatoris, qui vnus pro omnibus bellarijs, & super omnia est.*

P

+

Super

— *Super omnia vultus*

Accessere boni, nec iners pauper que voluntas, ait Ouidius de senibus ac pauperibus Philemone & Baucide, cum Iouem ac Mercurium errantes casâ ac coena, ignotos tamen excepissent. *Ouid lib. 8. Met. am.*

Hilarem datorem diligit vel Deus ipse quoque, Ferculorum omnium gratissimum, frons hilaris conuiuatoris, & cor quasi ridens in patinâ.

Hinc illa barbarior loquutio facere bonum vultum, pro hilariter se habere, aut excipere.

Et ferunt lingua Anglorum dici bonum vultum, quod nos gallicè dicimus, bone chere, mutuata ab eis substantiua dictione.

Galli eleganti, sanè prouerbio dicunt: Belle chere vault bien vn mets) quod I. Nucerinus (opinor) Latine sic reddidit:

AEquiparat letus lautissima fercula vultus.

Nucerinus lib. prouerbiorum mihi pag. 19.

In Coena, quæ nobis à Deo parata hic dicitur, ad sunt hæc omnia, & quidem longè amplissima, vt eodem ordine sum ostensurus.

II.

Coena hodierni Euangelij vnde magna est imanda. Sed primùm dicamus, quid Coena ista significet.

Coena hęc dicit

1. Gratia diuinæ refectioem;
2. Eucharisticam mensam;
3. Verbi Dei prædicationem;
4. Gloria æterna collationem.

* j. *Gratia diuinæ refectioem, quæ consistit in infusione virtutum, & collatione donorum Spiritus sancti, quæ animam viuificant, ac sustentant.*

Eccle. 5. Cibabit illum pane vitæ & intellectus.

Ioan. 1. Gratia & veritas per Iesum facta est.

Dicitur autem coena, quod in vltima mundi ætate parata sit, non ante legem, non sub lege.

* ij. *Eucha-*

1. Cor. 10. Nos sumus, in quos fines seculorū deuenērūt.
 * ij. Eucharisticam, mensam, In cœna enim vltima
 ea instituta est.

Vndè æquè & Hæretici, & Catholici vocant Cœ-
 nam Domini.

Quam benè, cum & nomen Cœnæ, etymologia
 græca, significet communionem.

- 1. Conuiuatoris summa dignitate;
- 2. Conuiuatarum numero ingenti;
- 3. Ciborum numero, & pretio &c.
- 4. Duratione.
- 5. Ministrorum frequentia, & excel-
 lentias
- 6. Vultu bono Conuiuatoris.

Cœna ergo
 hæc Eucharisti-
 ca magna,
 quâ à

* 1. Conuiuatoris summa dignitate, Christo scilicet,
 cuius magnitudo non est finis. psal.

Longa Regum serie ortus est quâ homo; quâ De-
 us, illi genus à Patre, & Ioue summo. Est Magnum Pa-
 tris incrementum; Dominus dominantium; Princeps Re-
 gum terre; Le grand Seigneur, quem titulum sibi Tur-
 carum Imperator vsurpat, nobis proh dolor, feren-
 tibus.

* 2. Conuiuatarum numero. &c. Quot sunt baptisati,
 tot sunt communicantes, aut huc apti.

Cum discipulis meis facio Pascha.

Isa. 25. Faciet Dominus in monte hoc omnibus populis
 conuiuium pinguium &c. omnibus populis. Assuerus
 suo tantum populo parauerat.

Prou. 9. Si quis est paruulus, veniat ad me. Et insipi-
 entibus loquitur est sapientia: Venite comedite panem
 meum, & bibite vinum; quod miscui vobis.

Matth. 11. Venite ad me omnes qui laboratis & one-
 rati estis, & ego reficiam vos.

Ioan. 6. In nouissimo die magno festiuitatis, stabat Iesus,
 & clamabat, dicens: si quis sitit, veniat ad me, & bibat.

Sed & Christus ipse quoque tam conuiuia hęc, quã conuiuator.

Se cibatur ipse cibus.

Sic David se suis manibus gessisse legitur.

*3. *Ciborum numero &c.* Totus enim buccella exigua Deus-homo sumitur: Caro; Sanguis; Anima; Diuinitas ipsa, Naturæ duæ, Persona vna.

Ecce panis Angelorum, factus cibus viatorum. D. Tho.

Ioann. 6. *Ego sum panis viuus, qui de cœlo descendi.*

Poculo vno tantumdem sumitur.

Ibid. Caro mea verè est cibus, & sanguis meus verè est potus.

Et habet in se vberius certè quàm manna, omne delectamentum, & omnis saporis suauitatem. Sap. 16.

Nàm de manna hoc ferunt memorabile, quòd bonis quidquid libebat, sapiebat, optantibus perdicem, perdicem; caponem, caponem; panem cupienti, panem &c.

DEVS MEVS, ET OMNIA, aiebat D. Franciscus noster.

Isai. 25. *Faciet Dominus in monte hoc omnibus populis conuiuium pinguium, vindemia, pinguium medullatorum, vindemia defecata.*

Horat. lib. 2. serm. sat. 3. *Filius AEsopi (Tragœdici) detractam ex aure Metella,*

Scilicet vt decies solidum exorbere, t aceto

Diluit in sponam vaccam .j. vnionem seu margaritam, precij decies centum milium sestertium nummum.

C. Cæsarem Caligulam similiter portentosissima ciborum genera fuisse commertum, vt pretiosissimas margaritas aceto liquefactas absorberet, autor est Suetonius.

Ferunt M. Antonium Augusti sororium, & Cleopatram Reginam Aegypti, concertasse, vt alterum vinceret conuiuij celebritate.

Cum

Cum ergo prior conuiuium maximè opiparum instruxisset Antonius, Cleopatra suū quoque instruxit, sed tale, ut se victorē penè iam videret Antonius, nitandem Cleopatra vnione seu margarito (quod vnionem Romanæ deliciae vocauerunt, teste Plinio lib. 9. nat. hist. c. 35. quoniā nulli duo reperiuntur discreti vel candore, vel magnitudine, vel orbe, vel laeuore vel pōdere, haud promptis rebus simul in gemma illa reperiri) in vasculum aceto plenum immerso, ibique liquefacto, Antonianam coenam sumptu vicisset. ceteris enim sestertiū, hoc est centies centenis sestertiis, quæ faciunt CCL. milia aureorum nostrorum, coenauerat. *Plinius lib. 9.*

Vt quid perditio hæc? potuit enim venundari multo, & dari pauperibus. Matth. 26. Marc. 14.

At quid hoc ad dignitatem Eucharistiæ? Attamē ea non committitur.

Cibus sum gradium; cresce, & manducabis me, nec tu me in te mutabis, sicut cibum carnis tuæ, sed tu mutaberis in me. D. August. lib. 7. Conf. cap. 10.

Quis conuiuator cōuiuas suos proprio pascit cruore & carne?

Si quis humana carne pascat aut sanguine; pascit alieno.

Et quidē sepē in ferculis & poculis diuitū, Militum, Causidicorū &c. est caro & sāguis; sed pauperū.

Hic autem caro & sāguis ipse conuiuatoris.

Denique ut suum aliquis sanguinem aut carnem aliis propinet, ut Catilina &c. non tamen aliū dat quam humanum; at hic caro est & sāguis Dei incarnati.

* 4. *Duratione.* Vsque ad finem sæculi, & vltra, sed aliter.

Ego vobiscum sum vsque ad consummationem sæculi, in hoc sacramentali conuiuio.

Quoties-

Quotiescumque manducabitis panem hunc & calicem bibetis, mortem Domini annuntiabitis, donec veniat.
1. Corint. II.

Quotidie celebratur in Ecclesia: quotidie à quouis adiri mensa hæc potest.

Quò frequentius, hoc melius, dum familiaritas contemptum non pariat.

Sunt qui de hac mensa quoque interpretentur istud: *Panem nostrum quotidianum da nobis &c.*

Dimidio tantum hebdomadis sub Antio Christo deficiet hostia.

Quinimò, idem est, eritque in æternum pastus in cœlis Angelorum, & animarum iam beatarum, sed aliter.

Non cibus beatorum mutabitur, sed sumendi modus, & quasi condimentum, ut sit in cibus nonnullis, qui aliter atque aliter conditi, alii ac meliores putantur.

Oculis tunc maximè gustabitur, qui nunc ore sumitur. Ab ore in oculos transibit.

* 5. *Ministorum frequentia & excellentia.*

Sacerdotes enim, ijque ritè vincti instar Regum hæc ministrant, consecrando, distribuendo; imò per eos Christus ipse.

D. Chrysof. homil. 60. ad pop. Antioch. *Quia ipsa fecit in illa cœna, idem ea nunc quoque facit. Nos ministrorum tenemus locum: qui vero sanctificat ea, & immutat, ipse est ... Non enim illam quidem Christus, hanc autem homo perficit, verum & hanc ipse quoque.*

Idem. *Tu Laice, cum Sacerdotem videris offerentem, ne ut sacerdotem esse putes hoc facientem, sed Christi manum invisibiliter extensam.*

D. Ambros. lib. 4. de sacramentis c. 4. *Consecratio quibus verbis est, & cuius sermonibus? Domini Iesu. Nam per re-*

per reliqua omnia qua dicuntur, laus Deo defertur, oratione petitur pro populo, pro Regibus, pro cæteris: ubi vero venit, ut conficiatur venerabile Sacramentum, iam non suis sermonibus sacerdos, sed utitur sermonibus Christi. Ergo sermo Christi hoc conficit Sacramentum.

Sed & Christus ipse aliquandò priuatis amicis id porrexit, ut S. Clara, non illi Afsifinati, sed Montifalconis, & nostri Ordinis, ut nostri annales habent.

Ferunt enim eam aliquandò, post orationem exatam, cum tempus aduenisset, quo cæteræ Religiofæ ad communionem ituræ erant, chlamyde neglecta, cum cæteris processisse. Cùm verò eam Soror eius idcirco ab altaris communionem prohibuisset, eaque, ad orationem secretam regressa, deploraret longam dilecti sui Iesu absentiam, mox apparuisse illi Dominum Iesum, & suis manibus communionem illi porrexisse. *F. Marcus ab Vlyssip. in Chronicis FF. Minorum to. 2. lib. 5. c. 41. §. 1.*

Nonnullis ipsi Angeli communionem in os detulerunt, ut D. Bonau. nostro.

* 6. *Vultu bono Conuiuatoris.* Quàm letâ fronte Christum putatis primum illud dedisse, qui tunc cantauerit cum suis (id enim significat illud, *Et hymno dicto*: qui aliàs ne risisse quidem vnquam, sepe autem fesse legitur?

Dat Deus omnibus affluent er, & non improperat.

Non commemorat odiosè cuiusque ferculi, aut poculi pretium, contra morum ciuilitatem. *Et a. lib. de ciuilit. morum.*

Sed de hac coenâ satis.

* iij. *Verbi Dei & Euangelij prædicationem.* Nam & iste est suauissimus pastus animorum.

Matth. 4. Non in solo pane uiuit homo, sed in omni verbo,

verbo, quod procedit de ore Dei, seu scripto, seu prolato, seu infuso.

Hæc coena, mentis est, non corporis: coena inquam. Nam prandia & ientacula sunt dogmata philosophorum, & omnis lux humanæ rationis.

Hæc esca non ore, sed aure, oculis, ac mente hauritur, & animum non corpus impinguat, nec grauat sumpta, licet auidissimè, & copiosissimè.

Coena etiam magna est, quæ à

} 1. Conuiuatore ipso;	2. Conuiuatorum numero;
	3. Ciborum numero, pretio, mole, &c.
	4. Duratione;
	5. Ministrorum frequentia & excellentia;
	6. Vultu bono Conuiuatoris.

* 1. Conuiuatore ipso. Christus enim ipse est, & Spiritus sanctus, qui conuiuium hoc parat, ora & calamos Magistrorum, Doctorum, ac Scriptorum mouendo; etiã immediatè quibusdam infundendo, atque intus tacitè docendo.

Hinc illa Concionatorum Catholicorum, Oratorum, ac poetarum Ethnicorum, à Dei inuocatione, dicendi exordia &c.

Non enim vos estis qui loquimini, sed Spiritus Patris vestri, qui loquitur in vobis. Enthei scilicet tunc estis.

Ego accepi à Domino, quod & tradidi vobis, ait Paulus I. Cor. II.

Euangelium meum ab hominibus non accepi, neque didici, sed per reuelationem Iesu Christi. Galat. I.

Pl. 44. Lingua mea calamus scribe velocitea scribentis.

2. Pet. I. Spiritu-sancto inspirati locuti sunt sancti Dei homines.

*Pfal. Dominus dabit verbum euangelizantibus vir-
tute multâ.*

*Prou. Sapientia edificauit sibi domum, miscuit vinum,
& posuit mensam &c.*

Symbol. Apost. Qui loquutus est per prophetas.

*Cic. lib. 2. de Nat. Deorum. Nemo magnus sine ali-
quo afflatu diuino vnquam fuit.*

Est Deus in nobis, agit ante calefcimus illo;

Sedibus æthereis spiritus ille venit, Ouid.

**2. Conuiuarum numero; Vocauit multos.*

*Ne quidem sacrorum vsu prohibiti, prohibentur
adire & audire conciones.*

*Matth. 11. Venite ad me omnes, qui laboratis, & ego
reficiam vos.*

*Porta patens esto: nulli claudaris honesto. Gall.
Court ouuerte.*

Ioan. 6. Si quis sitit, veniat ad me.

*Zach. 13. Erit fons patens domui Dauid, & habitan-
tibus Ierusalem &c.*

*Est publica ista Solis mensa. Omnibus patet fons
iste domus Domini, vt vt sit etiã fons signatus, ab in-
telligendi difficultate. Putens altus est. Ioan. 4.*

*Sapientia misit ancillas suas, vt vocarent ad arcem,
& ad mania ciuitatis, &c. prou. 9.*

*Schola publica est verbi Dei, ad quam omnes vo-
cantur & admittuntur, etiam excommunicati.*

*Soli isti quoque permittitur Lucere ac ferri super
bonos & malos.*

*Nulla re magis lætantur conuiuatores & Conci-
onatores ipsi, quam conuiuarum, id est Auditorum,
frequentia.*

*Ostendit mihi Dominus fluium aque viue, splendidũ
tamquam crystallum, in medio plateæ Ierusalem proce-
dentem de sede Dei & Agni. Apoc. 22.*

**3. Ciborum numero, pretio, mole, &c.*

Nam

Nam quibus non de rebus in sacra scriptura & concionibus sacris agitur? De omni scibili & scitu digno, aut necessario ad salutem.

Sunt ibi Historica ubertim, ac literalia, totius deinde structurae fundamenta.

Sunt Ethica seu Moralia, parua, magna, Aristotelicis certiora ac sanctiora; sunt Allegorica, mythologica Poetarum, ac veterum saeculi Theologorum, diuina ac veriora.

Illic magna volumina sententiarum, cumuli sensuum. D. Greg. lib. 1. hom. in Ezech.

Ibi lac modò natis Infantibus aprum; ibi lac senum; ibi cibus solidus vegetorum; ibi deliciae deuotiorum, &c.

Ibi tam pretiosa, vt sine his non constet salus.

Nisi manducaueritis & hanc quoque carnem Filij hominis, non habebitis vitam in vobis.

Sunt quaedam tanta fercula, vt ea plene hic mente capere non possimus, qualia sunt mysterium Trinitatis in vnitatem; generationis filij ex Patre sine matre; & tandè ex matre sine Patre in Incarnatione; Transsubstantiationis in Eucharistia &c.

D. Ambros. lib. 4. in Luc. *Quid tam altum, quam altitudinem diuinarum videre, scire Dei Filium, & professionem diuinae generationis assumere, quam licet mens humana non queat plene rationis inuestigatione comprehendere, fidei tamen plenitudo complectitur?*

Idem propè dicendam de Concionibus viua voce factis, in quas omnigena scientia studiosissime congeritur: ad quas omnis lectio, auditioque reducitur.

Solis mensa non ipsis ferè copiosior.

Sapè, vbi sit quod ames, inter tam multa, requiratur.

Quid.

Obruimur numero ferculorum, copiaque ipsa nocet.

Inopes nos copia fecit.

* 4. *Duratione.* Vsque ad finem sæculi. Huius regni ac conuiuij idem finis, qui sæculi.

Etiàm sub Anti-Christo ipso, erunt Enoch & Elias tota libertate Euangelium prædicantes. Vt tñ pre-
matur veritas, non tamen obprimetur.

Euangelij tuba nunquàm conticescet. Quamdiu erit qui audiat, tamdiu erit qui dicat, & doceat.

Vt tacere Concionatores ipsos per metum contineret, ipsi lapides & saxa loquerentur: ipsi septen-
nes pueri concionarentur, vt quidam olim in Ordine D. Francisci: ipsi lactentes etiàm intelligenter verbum Dei lallarent. (*Ex ore infantium & lactentium perfecisti laudem &c.*) & vel asina Balaami rudè-
do erudiret.

* 5. *Ministorum frequentia*, & excellentia.

Minister primus vocalis verbi Dei, quis quæro fuit, nisi ipsum Verbum æternum, Dei Patris Filius? quis scripti, quis infusi, vel intùs impressi, nisi Spiritus Sanctus?

Deindè sequuti Apostoli 12. & septuaginta duo discipuli, Deus bone! quàm multi, quàm vocales, & quàm
Doctores! Auditores scilicet Christi ipsius, cursu Theologiæ triennali, & ampliùs. Nam de prophetis nunc taceo.

Iidem interno doctore Spiritu-Sancto vñ die Pentecostes, qui *eos docuit omnem veritatem*, & in cuiuslibet vno ore centum penè linguas constituit, id est, cuiuscumque sermonis egregiè peritos effecit vno momento, cum antè vix benè vernaculè loquerentur.

Et nunc, quàm multi (laus Deo) & magni in omni gente ac vrbe Concionatores, sed & Scriptores. Non fuit (opinor) à fundata Ecclesia, sæculum vllum feracius.

lãm non est dicere, vt olim, *Messis quidem multa, ope-*

ta, operarij autem pauci: iam operarij messem superant: habent ferè singulæ spicæ falcem, aut manipuli messorem suum.

Nàm tot quotidie pullulant, vt templa ipsos non capiant, neque ipse mundus penè libros, qui scribuntur.

Dicere potius liceat, quod tabernaculi Mosaiici artifices de elemosynis, ad ædificationem eius collatis Moyfi olim dixerunt: *plus offert populus, quam necessarium est. Insuper ergo Moyses præconis voce cantavit: Nec vir, nec mulier, quidquam offerat ultra in opere Sanctuarij. Sicque cessatum est à muneribus offerendis, eò quòd oblata sufficerent & superabundarent.* Exod. 36.

Nisi fortè dicas; Operarij verò pauci, id est, eiusmodi homines, qui opere ipso, & illustribus vitæ probè exemplis, prædicent, quod genus inter multos Locutuleios rarius est: quamvis multò est facilius exemplo pascere, quàm verbo; ità, conantibus scilicet vtroque pari studio. Nò enim tanti constat benè vivere, quanti benè dicere: nec pares sumptus consequendæ Sanctitatis, & Eloquentiæ.

Senec. epist. 88. *Magno impendio temporum, magna alienarum aurium molestia laudatio hæc constat: O hominem literatum, sumus hoc titulo rusticiore contenti: O virum bonum.*

Nihilominus locutuleij, dicaces, & dictatores, vt sic vocem, passim multi, operarij verò pauci. Superfunt tamen, beneficio Dei, septem millia virorū & bonorum operariorum, qui nò curauerunt genua ante Baal, id est, benè dicentium, & probè videntium satis magna vbertas, pro sæculi infelicitate.

* 6. *Vultu bono Conuiuatoris.* Declarat hoc lætitia illa ingens de reduce prodigo, id est, de Publicanis

tanis & peccatoribus, factis Christi auditoribus, & sequacibus. *Luc. 15.*

Declarant læti vultus discipulorum Christi, flagellatorum ob verbum Dei. *Act. 5.*

Eorum instabilitas, & perpetui toto orbe discursus. *In omnem terram exiit sonus eorum. psal.*

In tormentis & morte, pro Euangelio, summa æquanimitas. Nostra posterorum, totis Quadragesimis & Aduentibus quotidie concionandi diligentia, ac penè importunitas.

Inter concionandi labores ac sudores, læti vultus, nonnunquam erumpentes ioci & commodi sales, quasi spiritalis gulæ irritamenta, & dormitantiū in illo conuiuio auditorū excitabula ac crepitacula.

* *iiij. Gloria æterna collationem.*

Apoc. 19. Beati qui ad cœnam nuptiarum agni vocati sunt. Cœnam, inquit, benè optimè.

* *1. Vt enim cœna post laborem diurnum datur; ita cœli gloria, post sudores bonorū operum & certaminum, toto huius vitæ die toleratos.*

Psal. 103. Exhibit homo ad opus suum, & ad operationem suam vsque ad vesperam.

* *2. Vt cœna est vltima refectionum; ita beatitudo vltimum donorum Dei.*

Vt post cœnam frustra quidquam expectes, nisi fortè quædam bellaria, mensas secundas, aut repotia; ita post glorificationem nihil restat, nisi gloria quædam accidentalis. Nam tūc animo cuiusque satisfactum vberimè. Fide, Votis, ac spebus nostris, omnia illic maiora, ac meliora.

Oculus non vidit &c. nec in cor hominis ascendit, quæ preparauit Deus diligentibus se.

Psal. Satiabor, cum adparuerit gloria tua.

Psal. Torrente voluptatis potabis eos.

D. Augustin. initio lib. 2. Confess. Fecisti me Domine

mine ad te, & inquietum est cor meum, donec requiescat in te. Hoc demum est centrum animorum. Hic tadem dicitur, *sufficit*.

Proclus lib. de animâ & Demonibus. *Communis immutabilisque sententia, beatitudinem designat sufficientia: quibus enim competit habere se bene, eisdem sufficienter habere se conuenit.*

* 3. Ut post coenam ferè non reditur ad laborem; sic nec à gloria illa, ad certamen ac luctum.

Apoc. 14. *A modo iam dicit spiritus, ut requiescat à laboribus suis.*

Rom. 6. *Christus resurgens ex mortuis, iam non moritur, mors illi vltra non dominabitur.*

Isai. 58. *Requiem tibi dabit Dominus Deus tuus semper.*

Hercules quiuis cum coelo illatus est, tùm cessat ab immensis suis laboribus, à monstris domandis &c. *Properet malum quodcumq; dum terra Herculem Habet, videt que.* Senec. in Herc. Oetæo Act. 1.

Coena verò quoque magna ista est, imò omnium maxima, rursus quâ à

1. Conuiuatore.
2. Conuiuiarum numero;
3. Ciborum numero, pretio, mole &c.
4. Duratione;
5. Ministrorum frequentia & excellentia;
5. Vultu bono conuiuatoris.

* j. *Conuiuatore.* Deus enim est Trinus & Vnus, qui nos excipit, & perpetuos tunc suos commensales facit, medius ipse sedens, & omnibus quasi ministrans.

* 2. *Conuiuiarum numero.* Angeli enim omnes ibi, ibi homines ex omni natione, quæ sub Cælo est, & omnium æui aut sæculi, ab orbe condito.

Coena ista maximè Catholica & Vniuersalis, vti & Ecclesia.

Matth. 8. Multi venient ab Oriente, & Occidente, & recumbent. & c.

Apoc. 7. Vidi urbem magnam, quam dinumerare nemo poterat, ex omni tribu, & lingua, & populo, & natione.

Ibi Ex omni gente cogniti.

Græcis, Latinis, Barbaris. Arca Noe, sed iam quæta & in portu, plena omnis generis rationalium animalium.

Ibi erunt amici, & meliores, & plures quam hic: imò qui nunc hostes fuerant penè irreconciliabiles, illic erunt amicissimi.

Habitabit lupus cum agno & c. Isai.

Plato Socratem sic de his loquentem inducit: Equidem nisi me migraturum putarem, primum quidem ad Deos alios Sapientes & Bonos; deinde, homines ad defunctos, his, qui hic sunt, meliores; iniusta agerem, non moleste ferens mortem.

Nunc certum habetote, sperare me ad bonos viros irurum. & c.

Propterea haud similiter mortem moleste fero, sed bono animo sum. Plato in Phædone.

Aelianns lib. 13. de var. hist. c. 20. Cuius Megapolitæ ex Arcadia, Cercidas nomine, moriens, dixit familiaribus suis: se non agrè mortem obire. Sperare enim se, conuenturum ex Philosophis, Pythagoram; ex Historicis, Herodotum; ex Musicis, Olympum; ex Poetis, Homerum; & hæc effatus, vitam amisit.

Ibi, præter Patrem ipsum conuiuatore, & Spiritum sanctum, & Christum Hominem-Deum videmus, ibi Virginem, eius matrem, os humerosque Deæ similem; ibi Heroes illos magnos, veteris nouæque legis, ibi ex Eremitis, Elias, Baptistas, Antonios; ibi ex Musicis, Dauides; ibi ex Philosophis nostris, Dionysios Areopagitas, Iustinos Martyres; ibi ex Historicis

istoricis sacris, Moyſes, Eſdras, quatuor Euangeliftas; Cæſares Baronios; ex Oratoribus Chriſtianis, Baſilios, Nazianzenos, Chryſoſtomos &c. quorum plerofque videre in vitâ hâc tam auidè multi optârunt, & vidiffè, aut alloqui potuiſſè, multi gloriati ſunt.

Superiùs dixi, ex Gallia olim Hiſpaniaque ventû eſſè Romam, folius Liuij videndi ſtudio. D. Hierony. *epiſtola ad Paulinum de omnibus diu. hiſt. libb.*

Minorita quidam, Theologus fanè magnus, & Græcè doctus, Theologali (vt vocant) beneficio in Galliâ ornatus, Bethuniëſis, Prou. S. Andrea, Prouincia doctorum virorum fanè feraciſſimæ, mihi pænè puero & in Ordine tyroni dixit, fortè mihi comes viæ factus, *ſe bis Romam adiffe, ſemel negotijs vgentibus; iterùm, ſolo ſtudio videndi audiendique è ſuggeſtu R.P.F. Franciſci Panigarola Franciſcani, Ep. Aſſenſis, Deus bone, quàm viri.* tanti, vt Italus quidam & ipſe Minorita Panormitanus, & ad miraculum vſque eloquens, Bruxellis aliquandiù concionatus, miro nobilium plauſu, de Panigarola illo mecum aliquandò loquens, vehementi voce & geſtu vtens exclamaret, totidem (ſi benè recordor) verbis; *mai ne ſera,* id eſt, talis Concionator nunquam neque fuit, neque vnquam eſt futurus, qualis Panigarola fuit; Rex ſuggeſti, vt Cicero fori, Roſcius theatri.

Eiuſmodi, Biuſmodi erunt ibi conuiuæ, magni docti, diferti, mera luxuriantis Naturæ miracula.

(Animulæ meæ, & Virgines chariſſimæ) ibi aderunt vobis conuiuæ deſideratiſſimæ, Dux veſtra S. Clara; ibi eius ſoror S. Agna; ibi & altera S. Clara à monte Falcone, & ipſa Ordinis Diui Franciſci; ibi Catharinæ illæ Alexandrinæ olim doctiſſ.

doctissimæ, philosophorum 50. victrices; ibi Barbaræ
 inimè barbaræ, imò urbanissimæ &c.

Ubi dulcis Iesus vester, nosterque, *Septus choreis
 virginum*. D. Ambrosi, hymno de Virgg.

In medio iuvenularum tympanistiarum. psal.

Te, te, bone Iesu, *Quocumque pergis, virgines, & om-
 nes peccatorum adulterijs incorrupti, sequuntur*. D.
 Ambrosi, sup.

Ergò vel conuiuiarum ipsorum gratia, ipsum con-
 uiuium sit maximè expetendum, & ambiendum.

D. Gregor. homil. 37. in Euang. *Quæ lingua dicere,
 vel quis intellectus capere sufficit, illa supernæ ciuitatis
 quanta sint gaudia; Angelorum choris interesse, cum be-
 atissimis spiritibus gloriæ Conditoris assistere, præsentem
 Dei vultum cernere.*

*Vt iucundus comes in viâ pro vehiculo est; ita in
 mensa idem pro ferculo suauissimo.*

Nonnullos videas cibi potusque obliuisci, pastos,
 solis amici optati adspectu, cōgressu, confessu, collo-
 quio &c.

Explei mentem nequit, ardescit quæ tuenda

*Phænissa (Dido) & puero (Iulo) pariter, donisque
 mouetur;*

— *hæc oculis, hæc pectore toto*

Hæret, & interdum gremio fouet. Virgil. 1. AE-
 neid.

Non erunt hi conuiuæ, aut post, aut inter pocula,
 litigiosi, non mordaces, non percussores, non raptor-
 es, non homicidæ &c. vt plerique, nunc & olim.

*Nec Centauræos Lapithas conuellit in enses, hæc cæ-
 na.* Virgil. in Culice.

Nam ferunt Centauros benè potos interturbasse.
 Pirithoi & Hippodames nuptias, quibus intererant.

Nam tibi sauorum sauisime Centaurorum

*Euryte, quàm vino peclus, tàm virgine visa
Ardet, & ebrietas geminat a libidine regnat.
Protinus eversa turbant conuiuia mense,
Raptatur què comis per vim noua nupta prehens,
Eurytus Hippodamen, alij quam quisque probbat,
Aut poterat, rapiunt; captæ què erat urbis imago.*

Ouid. lib. 12. Metam.

Lætitia ac Pacis altissimæ erit hoc conuiuium.

* 3. Ciborum numero, pretio &c. *Beatitudo enim est
status omnium bonorum aggregatione perfectus.*

Boetius.

Ecquis verò illuc cibus? Idem qui in coena Eucharistica; idem inquam, non alius, sed aliter datus, aliterque sumtus.

Nunc nobis infertur inter duas Lances (*ut sic loquar*) coopertus. *Verè tu es Deus absconditus, inter accidentia Sacramenti; aut ut pannis inuolutus, multò magis, quàm cum esses in ipso præsepio. Ibi enim latebat sola Diuinitas, in Eucharistia verò latet simul & Humanitas.*

At in coena ista beatitudinis, idem proponetur discoopertus, & videndus, qualis quantusque est: velamen à facie auferetur: *velum scindetur à summo usque deorsum.*

Videbimus eum facie ad faciem, sicuti est.

Idem ergò erit, sed aliter datus.

Hinc illud: *Pannis Angelicus*

Fit panis hominum. D. Thom. in Hymno.

Et illud: *Panem Angelorum manducauit homo.*

Sed aliter quoque sumtus; Nam nunc in altari ore percipitur; at in Coena Cæli, oculis atque intellectu, quomodo nunc Angeli pascuntur.

Matth. 18. *Angeli eorum semper vident faciem Patris.*

Tobi. 12. Vox Raphaelis: *Videbar quidem vobiscum manduca-*

manducare & bibere: sed ego cibo inuisibili, & potu, qui ab hominibus videri non potest, vtor. Notum est, pascere capi pro delectare metaphoricè: vnde illud Virgilij i. Aeneid. *oculos pasciturâ pascit inani*, sed gratâ illâ, quâ ab arte, quâ à colorum varietate, bonitate; quâ ab historiæ repræsentatione.

Cic. 4. ad Attic. 6. *Ego hic pascor Bibliothecâ Fausti.*

Pascemur illic visione Dei, & Christi.

Cibus illius coenæ erit, pascus animorum & cordium, Intellectus sc. & Voluntatis summa quies, & votorum omnium finis.

Visio Dei, tota merces. Aug.

Pascet tunc } 1. *Cognitio Veri*, Intellectum;
 } 2. *Apprehensio Summi Boni*, & arcta cum ipso coniunctio, Voluntatē.

* 1. *Cognitio Veri*, clara visio Diuinitatis.

Lactant. lib. 1. diuini. inst. cap. 1. *Nullus suauior animo cibus est, quam cognitio veritatis.*

Domine, ostende nobis Patrem, & sufficit nobis, aiebat S. Philippus.

Psal. 79. *Ostende nobis faciem tuam, & salui erimus.*

Non potest non esse iucundissimum, summam scientiam summi boni adipisci, quandoquidem omnes homines naturâ scire desiderant. Arist. i. Meta. ca. 1.

Adeptæ rei tanta est voluptas, quantum est eius adipiscendæ desiderium. Sed anima nil tā desiderat, quam veritatem. Aug. Ergo illic ea adeptæ, Voluptas summa.

1. Ioan. 3. *Videbimus eum, sicut i est.*

1. Cor. 13. *Tunc cognoscam, sicut & cognitus sum.*

Lumine enim gloriæ adiutus humanus intellectus, Dei videbit essentiam, & in ipso, vti in speculo libero ac voluntario, omnia, quæ facient ad eius beatitudinem amplificandam.

Psal. 35. *In lumine tuo videbimus lumen.*

Psal. 47. *Sicut audiuiimus, sic vidimus in ciuitate Domini*

Domini virtutum, in ciuitate Dei nostri.

D. Greg. *Quid est quod nesciant, qui videntem omnia vident?*

Vt cum speculum mihi opponitur, primùm ipsū video, deinde me in ipso, & alios & alia, etiā qui à tergo meo me subsannant: sic qui Deo fruuntur in Cœlo, primùm ipsum vident atque intelligunt: deindè in illo quasi speculo seipsos, & cœtera omnia, aded vt vetula maximè idiota, illic plura & certius sciat sola, quàm simul centum Doctores Sorbonici.

Modicum, & videbimus eum; vbi iam nihil rogemus, nihil interrogemus, quia nihil desiderandum remanebit, nihil querendum latebit. D. August. tract. 101. in Ioann. sub fine.

Nullum latebit bonum, nullum aderit malū. D. Aug.

Ibi Magistrum semel vidisse, omnia didicisse est. D. Bernard.

Nōsse nostrum non habebit errorem. D. Aug.

Ierem. 31. *Non docebit vltra vir proximum, & vir fratrem suum, dicens, Cognosce Dominum.* Omnes enim cognoscent me à minimo vsque ad maximum.

Nec erunt tunc opiniones de rebus, cum metū contrarij, sed certissima scientia. Quæ Fides nunc sunt, erant experientiæ, visionis, comprehensionis. Pyrrhonica illic nulla; id est, non incerta semper reij confideratio, nihil decernens, sed in quæredo sepe occupata, ac ne videre quidem planè quidquam, neque se audire putans, veritatem comprehendi non posse arbitrata, semper & de quauis re ambigens, nihil certò aut feridè adserens, qualis schola Pyrrhonis Philosophi Elidensis fuit; non ita; sed remotà omni dubitatione, summa omnium certitas erit.

Non illic erit qui dicat: *Vnum scio, quod nihil scio,* vt solebat Socrates, nullus potius erit, qui non dicat: *Omnia scio, omnia possum, in eo qui me illuminat, & confortat.*

* 2. *Adprehensio Boni summi, id est, Dei, & voluntatis cum ipso coniunctio adeò arcta, vt sit futurus Deus in animæ essentiâ, ex quo tantam capient homines voluptatem, vt quasi a lueo suo excedens, sit ad corpus redundatura.*

Psal. 35. *Torrente voluptatis tua potabis eos, torrente, inquit, non durationem eius ad spectans, cum torrens sit ad tempus tantum, sed abundantiam. Non esurire, non sitire, non praestat nisi iste cibus & potus. . . id est societas ipsa sanctorum, vbi pax erit, & vnitas plena atque perfecta.* D. Aug. tract. 26. in Ioan.

* 4. *Duratione.* Quid aeternitate diuturnius? At coena ista aeterna futura est.

Is verè status dicendus est, si quis alius, quoniam eadem semper vita; nunquam se ipsa deterior, potius melior, quòd Gloria accidentalìs aliqua semper auctarij vice accedere poterit.

Status inquam ille est; noster verò qui hìc dicitur, non status, sed merus motus est.

Iob. *Homo nunquam in eodem statu permanet.*

Deficit, aut variat, vt heteroclitica vox, vel abundat.

Ita rem illic se habere prorsus est necessarium, si beatitudo illic constituenda est.

Beatitudinem enim definit Boetius statum bonorum omnium adgregatione perfectum. Boet. prola. 2. li. 3. de consol. *Statum, inquit, notans firmitatem, tenoremque.*

Omnium rerum optandarum plenitudinem. August. lib. 5. ciuit. c. 1.

At quis

At quis status, si motus, & transitus aut reditus ad deteriora esset?

Quomodo constaret aggregatione omni bonorū, si securitas semper sic standi deesset?

Quomodo abesset indolentia & omne malum, si qua deteriorum esset formido, aut suspitio?

6*. *Vultu bono Conuiuatoris.* Initio est dicturus: *Venite benedicti Patris mei &c.* Matth. 25.

Psal. 15. *Adimplebis me letitiā, cum vultu tuo.*

Psal. 20. *Letificabis eum in gaudio cum vultu tuo.*

Ingenium vultu stat que cadit que tuo. Ouidius lib. 1. Fast.

O Deum verè Optimum Max.

Et: *Beati, qui ad cœnam nuptiarum Agni vocati sunt.* Apocal. 19.

III.

Homines pessimè ac proiectissimè erga Deum se habere.

Et hæc quidem Dei erga homines bonitas, ac magnificentia. Hominum verò, id est, vilissimorum seruorum, tanta in tantum talemque Dominum, proli dolor, inurbanitas hic ostēditur, vt inuitatorum nemo ad cœnam illam tantam venire voluerit, sed quisque excusationibus caluis vsus sit. *Hic Villam emit ille, Iuga bouum emi quinque; ille, vxorem duxi &c.*

De quibus singulis quia dicere nunc non vacat, de primo dumtaxat videamus Corydone, & homine planè rustico, inciuii, & digno certè, qui Villam quam emit, ipse colat, & ad stiuam eat.

Pallas, quas condidit, arces;

Ipsa colat.

Pecca.

Peccavit ille profectò in multis:

- 1. Electione erronea;
- 2. Emptione impedimentis;
- 3. Deceptione sui;
- 4. Neglectu sui;
- 5. Ordinis perversione;
- 6. Vanitate. In vno facinore quàm multa delicta.

Quæ omnia, solerter consideranti apparent, verbis excusationis eius comprehensa: dicit enim: *Villam enim, & necesse habeo exire, & videre illam. Rogo te, habeme excusatum.* Luc. 14.

* 1. Electione erronea. Rem enim parvam & vilem, maximæ & nobilissimæ prætulit, cum haberet vtriusque optionem.

Verè dicitur: *Est qui eligat, quod est deterius.*

Istam mundi villam exiguam, contemptim ita dictam, regno amplissimo Cælorum prætulit.

Quid enim vastus iste licet (vt putatur) orbis, aliud est, comparatus Cælo beatorum, quàm villula, imò punctum?

Certè punctum vocant mathematici totam terram. Et iudicio Astrologorum, stella quamlibet parvam, maior est tota terram.

Cic. in somnio Scipionis. *Stellarum globi terræ magnitudinem facile vincebant.*

Senec. præfat. lib. nat. quæst. *Punctum est hoc totum, in quo nauigatur, bellatur, & regna disponuntur.*

Singulæ autem stellæ, quid nisi aurea quædam puncta toto cæli tapete diffusa aut aurei quidam clauis, ingens illud tabulatum non tam compingentes, quàm ornantes; aut foramina studiosè facta, quibus quasi rimis, magnam illam cæli Empyreï lucem mortales peruideant, & appetant?

Et stellarum quàm infinitus est numerus. Ergò valde exiguam oportet esse terram toti Cælo comparatam:

tam: Coelum verò vastissimum, quod corpora tam multa, tam immania, maiora toto terrarum orbe cõtineat.

Cic. in somnio Scipionis. *Ipsa terrã itã mihi parua visa est, vt me Imperij nostri, qũo quasi punctum eius adtingimus, pœnit eret.*

Ex alto si totum orbem terræ despiciant vel Crassus ille diues Romanus, vel ipse Alcibiades Atheniensis, nec iste agros suos quamlibet latos, nec ille suos, latiores licet, quàm miluus vnus diei volatu possit percurrere, & ex quibus exercitum alere in promptu esset, facillè agnoscant; itã nihil essent, tanto totius mundi campo comparati.

Neque valdè magni eum facit Christus ipse, qui eum tamen condidit, sed neque Philosophi ipsi paulè seueriores.

Christus certè toti mundo vel animulam vnã docet præferendam.

Matth. 16. *Quid prodest homini, si vniuersum mundum lucretur, anima verò sua detrimentum patiatur?*

Philosophi sanctiores affirmant, aurum omne, quod super ac subter terram est, nondum satis esse iustum præmium virtutis cuiuscumque: nec par eius operæ præcium.

Virtus omnibus rebus anteit. Plaut. in Amphit.
Et microcosmum, id est, vnum hominem artificiosè putant magno huic vniuerso anteire, propter tantam epitomen, & tot rerum contractionem, & quã nuce clausam Iliadem.

Item; vel muscam viuentem, tota hac machina nobiliorem.

Sapientes quidam, in quibus Statilius quidam fuit, Bruto in Cæsarem coniuranti dixere, *ne orbem quidem tanti esse, vt homini, eius causã, sint molestia aduenda.*

Deinde

Deinde; vt dumtaxat punctū sit orbis iste; tamē nemo hactenū adeo potens inuentus est, vt vnus ac solus totius puncti huius dominus esset: imò vix vquam, qui dimidium possederit, si tamē atomus iste diuidi, aut punctum possit.

Quid ergò possidet vulgus diuitum?

Quid homines mediocri fortunæ? Et quantula est villa vnius possessio? Puncti angulus, aut propè nihil.

Ergò prauus ac demens elector iste, qui villulam (atque etiā si totum mundum) cœli possessioni prætulit. Dij tales, & tam cæcos, ab Imperij septuaginta, Electores arcete longissimè: arcete à ferendis, in cuius electione, suffragijs &c.

Macrobus lib. 2. de somnio Scip. *Ideo terra breuitas tam diligenter asseritur, vt paruipendendum ambitum fama vir fortis intelligat.*

An enim quidquam latum potest esse aut longum, quod non punctum ipsum est, sed tantilla pars puncti?

O parnas amplitudines nostras, ô angustos cuiuslibet gloriæ & possessionis terminos, si quis Cœli regno comparet.

Profectò, si dumtaxat villa est, mundus hic totus, quantus quātus est, cum idem in tot dominia ac partes sectus sit, ferè nihil eius villæ habere dici possunt, etiā ditissimi quique.

Ita spectantibus, tam est locuples Rex quilibet, etiā Galliæ aut Hispaniæ, quam qui Gallinarium aut columbarium Parisijs, Romæ, aut in magna Babilone, aut Cayro possideret.

Certè rei, etiā cum integra est, tam angustæ partes, in quas tam multas eam secari necesse est, magnæ esse non possunt; vix atomi nomen pars villa meretur, non ferè vel ipsum Turcarū omne dominiū.

Vix

Vix Priamustanti, totaque Troia fuit. Ouid. epr. Heroid.

Et tamen, bone Deus. vt nos miselli, & proh. de-
mentiam, atomelli possessiunculam am bimus. vt
indè superbimus, cum obtinemus. semideos nos cre-
dimus, & credi volumus.

Tu tibi liber homo, & Regis conuiuia videris. Iuuenal.

* *Villam ergò emi* (inquit) id est, rem nihilo pro-
ximam prætuli Cælo ipsi, tam multorum licèt mun-
dorum capaci, si tam magnæ sunt stellæ quàm dixi-
mus: vel clarius:

*Malui in profundis Inferni conuiuia Demonis esse,
pretio ac symbolo ingenti collato, quàm Dei Opt. Max.
gratis, ac sine symbolo.* Prouerb. 9.

* 2. *Emtione impedimenti:* At nemo sapiens non
libenter se impedimentis expedit, maxime ijs, quæ
curam & salutem animæ remorantur.

An non & vulgò pretium damus, vt impedimenta
nostra gestentur, vel auferantur, vel vt negotia no-
stra gerantur?

Quis non libenter viuit in otio, quamlibet appe-
tens sit imperiorum & honorum maxime negotio-
forum? Curiones esse, & in Curijs versari velimus
plerique, sed sine curis; & honores, sed sine oneribus,
gerere.

Philosophi nonnulli, vt omnibus expediti, magno
& sancto otio, in inquisitione veri toti versarentur,
opes magnas abiecerunt.

Lactat. lib. i. instit. diuin. c. i. *Magno & excellenti in-
genio viri, cum se doctrinæ penitus deditissent; quidquid
laboris poterat impendi, contemptis omnibus & priuatis
& publicis actionibus, ad inquirenda veritatis studium
contulerunt, existimantes, multò esse præclariorum, humani-
rum, diuinarumque rerum inuestigare, ac scire ratione,
quàm struendis opibus, aut cumulâdis honoribus inherere.*
Crates

Crates, opum ipse suarum impedimenta, animo sanè excelsissimò ac inimitabili, merfit in mare.

Democritus, bonà orbis parte peragrata, in patriam reuersus, cum summa inopia, in hortulo, iuxta suæ vrbs muros, se, ad solas rerum naturas contemplantas, contulit.

Carolus V. æternæ memoriæ Imp. imperii impedimentis abdicatis, in monasterium secessit, vni Deo vacaturus.

Hic autem rusticus Corydon non solùm impedimenta, imò impedimentorum fontem vberissimùm, sibi accersit; sed etiàm emit. *Villam emi*, ait. *Suo sibi iumento malum*, ait prou. Sollicitudinum ipse suarum, ac fortuna sua faber fuit. prou.

Nam (quæso) quid impeditius villa & vicillise quos vulgò à labore, perpetuo illo atque indefesso, totis quatuor anni tempestatibus, meritò Vallonicè vocamus *laboratores*? Quanti enim agricola, tanti & ager eius, id est, pro laboris ac diligentia eius modo, facundus est. Gall. *Tant vault l'homme, tant vault sa terre*. Sit piger villicus;

Nil nisi eum spinis gramen habebit ager.

* *Villam emi* (inquit:) id est, emi perenne laboris seminarium, cum gratis in otio versari possem.

O cacas hominum mentes.

* *Villam emi*, id est, belli materiam. Prouerbio nostrate dicitur (*qui terre a, guerre a,*) id est, qui agros habet, bella & lites habet. *Dos est agraria, lites.*

Semper habet lites, alternaque iurgia campus.

* *Villam emi*, seu Dominium aliquod, ius agri, & in homines dominatum atque imperium, id est, magni materiem mali, & segetem curarum periculosissimarum, infinitarum, atque intolerandarum, sitamen villa egregiè procurabitur. O rusticum &

R

paga-

paganum hominem, ô stultum Corydonem.

* *Emi* autem, quàm benè dixit, quàm moribus huius aui congruenter. Nam ferè nunc pretio, & precibus illo carioribus, plerique dominatus & magistratus comparantur, profani, & sacri fortasè nonnunquam.

Fortè etiàm nunc sit reperire Simonem Magum, qui dicat præsentè pecunia : *Date & mihi hanc potestatem &c.* faxit Deus Opt. Max. vt & Petrus ille generosè respondeat : *Pecunia tua tecum sit in perditionem.* Act. 8.

In pretio pretium nunc est. Dat Censù honores.

Adsit scala aurea, clavis aurea, & numerus (vt vocant) aureus; facile nunc fuerit etiam indigno ad summa conscendere.

Adsit pretium, *fies de Rhetore Consul* : ex hesterno Babulco, Eques hodiernus, homo nouus, vt dicitur Hispanorum prouerbio : (*Ayer vaquero, oy caualler.*)

Plerorumque electiones, non electiones dixeris, sed meras auctiones, sed nundinationes, sed caupnationes.

Licitatores, emptores, ac mercatores suffragiorum dicas nonnullos plerisque locis conuenire.

Judaizarur, & tantum non dicitur : *Quid vultis mihi dare, & ego eum vobis tradam?*

Vendi si posset vni totius Orbis possessio, credo, emptorem inueniret, voto saltem & auiditate.

* *Villam emi.* *Emi* (inquit) non dono accipi, militiæ, studiorum, operæ iustæ iustum honorarium.

* *Emi* (inquit) non hæres ex affe adij; vt iustum patrimonium. *Emi* oportuit.

* *Emi.* Olim tempus fuit, quum Villis inemptis & rude egregij viri, fortes emeritiq; milites donarentur, quum honores & Imperia meritis tribuerentur.

tentur &c. illud scilicet, quo verum erat dicere:
Emitur virtute potestas. Lucanus.

Virtute, non fautoribus. Plautus.

Nunc ferè pretio, Vil læ, Vrbes, Dominatus, Præ-
 fecturæ, Præturæ comparandæ. *Probitas laudatur, &
 alget.* Generoso milite vti, vincere; & scire volunt o-
 mnes: *mercedem soluere nemo.*

Nundinaria ergò propè omnia, & Mercatores
 nunc panè omnes Honorum, Magistratum, & prohi-
 dolor! illi ipsi quoque fortassis, quos minimè oportet
 & earum sæpè Villarum, quæ à nemine vendi,
 aut subhastari, à nemine emi, gratis tantùm & meri-
 tis dari possunt, & quidem iudicio summo.

Illud Christi ad Pilatum: *Propterea qui me tradi-
 dit tibi, maius peccatum habet;* magnum planè conti-
 net Sacramentum, huc quoque pertinens.

De pretio autem quid dicam? quo, quali, aut
 quanto Villam suam emunt nonnulli.

Auro quidam; quidam obsequijs, sed sæpè nihil
 differentibus à lenocinijs, homicidijs &c.

Nulli gesta dabantur

Signa ducis, nisi qui scelerum iam fecerat usum. Lu-
 canus.

Agrippina Neronis mater puellaribus annis stuprum
 cum Lepido spe dominationis admisit, pari cupidine vsq;
 ad libitum Pallantis prouoluta. Tacit. lib. 14. Annal.
 c. 1.

Sceleribus sæpè maximis, Venenis, Vi, Fraudibus,
 Parricidijs &c. animæ pretio ac dispendio emunt
 nonnulli villas suas. *hic possedit agrum de mercede ini-
 quitatis.* Aët. 1.

Vox Iulij Cæsaris quondam hæc fuit: *Si violandum
 est ius; regnandi gratiâ*

Violandum est: alijs rebus pietatem colas. Cic. lib. 3.
 Off. ex Euripide in Phænissis.

An non animæ suæ pretio, & scelere maximo, *emere villam* voluit Absalom, cum vt regnaret, patremque regno deturbaret, cœpit populo ancillari, & *solicitare corda virorum?* 2. Reg.

Ah, *Filius ante diem patrios inquit in annos*, Ouid. lib. 1. metam.

An non animæ pretio Athalia, necans omne semē regium? 4. Regg.

An non animæ pretio Abimelech spurius filius Ierobaal (post mortem Gedeonis) cum 70. viros fratres suos legitimos trucidauit, excepto minimo, qui absconditus est, studio Sichimitis dominandi? Iud. 9.

An non Amulius, ille æqui contemptor, Rex Albanorum, quum ipse natus minor Numitorem fratrem, imperio pepulit, filiumque eius Lausum necauit, filiam verò Iliam fecit Vestæ Sacerdotem, vt spem sobolis auferret? *Liuius lib. 1. ab vrbe condita.*

Robert. Gaguinus in Compend. gestorum Francia lib. 1. t. penultimo in Childeberto. An non & Childebertus Clodouæi primi filius, qui duos nepotes suos orphanos Clodomÿri filios, quos Regina mater Clotildis educabat, iussos per fraudem ad se venire, gladio interfici coram se iussit, manu Clotarij fratris, alterum punctim, alterum cæsim, metuens ne regno alerentur?

An non & Romulus, vt villæ nouæ, id est, Romæ suæ nascentis solus dominaretur, creditur Remum fratrem occidisse?

Fraterno primi maduerunt sanguine primi. Lucan.

O cæcas hominum mentes, Animam vendere, perdere, vnus villæ, & dominatus exigui ac breuis studio.

Quid prodest homini si lucretur vniuersum mundum, anima verò suæ detrimentum patiatur? Matth. 16.

Villam emi his artibus, his sceleribus, his ministris

rijs, his parricidijs. *Emi*, agens indigna, ferens-
que.

Honestiores non paulò illi, qui iusto pretio dato
dicere possunt; *villam emi*; Nam etsi etiàm valdè pu-
dendum erubescendumque est, sic hominibus præfi-
ci; non tamen adeò scelerosum. Proh, scelus, malis
artibus, iniquissimis ministerijs, magisteria illa, &
magistratus adipisci, quibus incumbit artes illas &
ministeria vindicare. Sic postea gerunt illa, vt parâ-
runt scilicet.

Honestiores quoque, qui modestè *Villam* quam ha-
bent, à se fatentur emptam, quam qui virtute sua
partam vanissimè mentiuntur, non emptam; non
maiorum virtute quæsitam, & relictam; non amico-
rum suffragijs conciliatam &c. id est, se quod sunt,
meritis dumtaxat suis esse falsò gloriantur. Fateba-
tur, qui Iunonem sic affabatur.

Tu mihi quodcumque hoc regni est, tu scepra Iouë-
que

Concilias, tu das epulis accumbere Diuûm,

Nimborumque facis, tempestatumque potentem. Virg.
1. Aeneid.

Mirum profectò, audere quosdam emere *Villam*
aliquam, id est, Dignitatem, ac Dominatum publicè,
nullo pudore; velle autem videri dicique, virtute
obtinuisse.

Pulcherrimum verò ob virtutem, villa aut rude à
Principe aut Repub. donatum fuisse, nec non de iu-
sto hoste tulisse, victo, certamine serio, aut ludicro
&c.

Genes. 48. Ait Iacob ad Ioseph filium suum, iam
iam moriturus: *Do tibi partem vnâ extra fratres*
tuos, quam tuli de manu Amorrhæi in gladio & arcu
meo.

Villam emi, inquit, non rapui, aut per calumniam
extor-

extorſi, vt quondam Achab vineam Naboth.

Ciceroni aliquid tale obijcere videtur Salluſtius, cum ait. Sed, vt opinor, illa te magis extollunt, quæ poſt Conſulatum cum Terentiâ vxore de Repub. conſuluiſti, cum legis Planciæ iudicia domi faciebaris, ex coniuratis alios morte, alios pecuniâ condempnas, cum tibi alius Tuſculanum, alius Pompeianam villam ædificabat, alius domum emebat: qui verò nihil poterat, is erat calumniæ proximus: is aut domum tuam oppugnatum venerat, aut inſidias Senatus fecerat: denique de eo tibi compertuerat. *Quæ ſi tibi falſa obijcio, redde rationem, quantum patrimonio acceperis, quid tibi litibus accreuerit, quâ ex pecuniâ domum paraueris, Tuſculanum & Pompeianam inſulto ſumptu ædificaueris: aut ſi retices, cui pot eſt eſſe dubium, quin opulentiam iſtam ex ſanguine, & inſeruium paraueris?* Salluſt. ſeu quiuis alius, Inueſtina in Cic.

Imperatores aliquot Romani adhuc Echnicuius notæ. Sat conſtat Cn. Lentulum, Augurem, cui cenſus maximus fuerit, metu & angore ad faſtidium vitæ ab Tiberio Caſare actum, & vt ne quo niſi ipſo hærede moreretur. Suet. in Tiberio cap. 49.

C. Caligula teſtamenta primipilariæ, qui ab initio principatus Tiberij, neque illum, neque ſe hæredem reliquiſſent, vt ingrata reſcidiſſent. Sueton. in Caligula c. 31.

Nerone Nerone nemo, qui inſtituit vt ingratorum in principem teſtamenta ad fiſcum pertinerent: qui nulli delegauit officium, vt non adyceret, ſcis quid mihi opus ſit, & hoc agamus, ne quis quicquam habeat. Sueton. in Nerone c. 32.

Cæſius Longinus, Seneca, & Plautus Lateranus, propter diuiziâs à Nerone ad necem compulſi ſunt. Iuue. ſat. 10. Temporibus diris igitur, iuſſuque Nerone Longinum, & magnos Seneca prædiuitis hortos Clauiſit, & egregias Lateranorum obſidet ades
Tota cohors,

Seneca sic de se, & suis opibus, ad Neronem, sed coactus opinor. *Quo modo in militia aut via fessus, ad mimiculum orarem: ita in hoc itinere vitæ senex, & levissimis quoque curis impar, cum opes meas ultra sustinere non possim, presidium peto. Iube eas per procuratores tuos administrari, in tuam fortunam recipe. Nec me in paupertatem ipse detrudam, sed traditis quorum fulgore perstringor, quod temporis, hortorum aut villarum cura seponitur, in animum reuocabo, &c.*

Offerebat scilicet homo sapiens (ut aiunt) pellem propelle, & cuncta quæ habebat, dabat pro anima sua, certè satis magnum vitæ redimendæ pretium, nisi cū Nerone res fuisset, qui, etsi sic Senecæ suo respondisset: *Non tua moderatio, si reddideris pecuniam; nec quies, si reliqueris principem; sed mea auaritia, mea crudelitas metus in ore omnium versabitur &c.* complexumque & oscula adiecisset, tamen tandem eum mori iussit, amore Villarum & spoliorum. Ex Cornel. Tacito lib. 14. *Annal. cap. 15.*

Nil Fibro aut Castori huic tùm profuit sese sic euirasse.

* 3. *Deceptione sui.* Cùm enim Villæ emtione, quæreret in alios dominatum, incidit in miserrimam eorundem seruitutem.

Insinuat ipse illam suam iam tùm seruitutem, cùm ait: *Et necesse habeo exire &c.* non autem: volo, aut libet exire, sed oportet, *necesse habeo &c.*

O quoties, necessariò exit, aut prodit, ac sæpè extra se, quisquis imperat.

Seruire multis, multis imperantem necesse est, vel seruitute benevolentia & libera, vel seruitute dissimulationis & simulationis, vel seruitute ab officio imperata.

Dormiente grege, pastori vigilandum; pabulante aut ruminante, standum.

Imperatorem stantem oportet mori, aiebat ille.

Antigonus Macedoniae Rex Regnum vocabat *spēdidam seruitutem.*

Cicero ipse iam factus Imp. ita de se aiebat. *Accedit molesta hac pompa lictorum meorum, nomenque Imperij quo appellor, eo si onere carerem, quamuis paruis Italia latebris contentus essem.* Cicer. lib. 2. epp. fam. ep. 16.

Qui maior est vestrum, sit vester minister.

Operarum operosissima opera regia; non in Curia incuria aut otium quaerendum est.

Diogenes Cynicus, cum forte adesset, quo tempore Alexander epistolam miserat ad Antipatrum, per nescio quem Athliam nomine; Cynico suo more quidem, sed certe verissime, & elegantissime dixit: *Athlius ab Athlio, per Athliam ad Athlium, quasi dicat, Seruus & Miser, miseri filius, ad Miserum, per miserum.* Nam Athlius Graecis, sonat Latinis miserum, & cum multis laboribus colluctantem, vnde & athleta nomen. *Diogenes Laert. lib. 6.*

Et praeterea in miseris regijs hoc miserrimum, quod miseri cum sint, non sunt cuiquam miserabiles; imò & foelices creduntur, salutantur, vt Crassus, diues, etiam in paupertate.

Huc spectauit Rex ille (Antigonus, ni fallor) quem ferunt traditum sibi diadema, priusquam capiti imponeret, retentum diu considerasse, ac tandem ita exclamasse: *O nobilem magis, quam felicem pannum, quem si quis penitus cognoscit, quam multis sollicitudinibus & periculis, & miseris (in quibus etiam seruitutem multam & multorum numeram) sit refertus; ne huic mi quidem iacentem tollere vellet.* *Valer. Max. lib. 7. c. 2.*

Stob. serm. 47.

Forfitan & quibus Pont. Max. ad spectat, cum *Seruum feruorem Dei se scribit.*

L. Cras-

L. Crafsi clari, ac nobilis viri vox fuit: *Eripit e nos ex seruitute: Nolite sinere nos cuiquam seruire, nisi vobis vniuersis, quibus & possumus, & debemus.*

Vide Paradoxon 5. Cic.

Est regnum Seruitus, & quidem magnæ & intrastabilissimæ beluæ, quia tam multorum capitum.

Vide Sueton. in Tiberio c. 24.

Sub corona sunt serui? sub corona sunt & Reges? Capiuntur serui? abripiuntur, & coguntur seruire? itidem boni Reges, regnare; boni Episcopi, præesse.

Tiberius Caesar tandem quasi coactus, & querens miseram & onerosam iniungi sibi seruitutem, recepit imperium, nec tamen aliter, quam vt depositurum se quandoque spem faceret. Sueton. in Tiberio c. 24.

Saul ipse absconditus domi, inde ad regnum à pop. abreptus est. 1. Reg. 10.

An tu potentem censes, qui nos terret? ipse plus metuit, qui, vt potens esse videatur, in seruientium manu situs est, in satellitum suorum & quasi tutorum potestate.

Seruit subditis, seruit collegæ si habet: *Qui enim collegam habent, habent & Dominum*, aiunt vulgo nostrates.

Omne, sub regno grauior e regnum est. Senec. Trag.

Adde & seruitutem vitiorum, quibus ferè plurimis maxima imperia seruiunt, hic tantò seruiliora, quanto liberiora, & sine Ephoro vllò, aut Censore, non qui corrigat acriter aut corripiat (quotus enim quisque hoc vel ausit vel possit?) sed vel qui leniter submoneat, aut timidè insusurret.

Magnis enim fastigijs, rerum alioquò omnium diuitibus, vnum hoc deest, qui eis dicat veritatem.

* 4. *Neglectu sui.* Dùm enim publica curat, priuata, & sua, & se negligit. *Necesse habeo exire,* inquit, id est, meipso neglecto, aliorum sollicitum esse.

Plautus in *Afinaria*: *Qui fundum alienum arat, suum incultum deserit, ac lapidosum sinit.*

Festucam ex oculo fratris eiciens, trabem in suo non videt.

Morbis aliorum prouident, qui suis non cauent.

Vt alieni matrimonij adpetens, non est sufficiens suo; sic nec alieni negotij, & multorum curator, sufficit curæ sui, vt plurimum.

Alteri militans & in alieno solo, ad sua reuertent ferè uiuit senex & pauper.

Prou. *Iuuenis miles, senex mendicus.*

Tantumne est ab re tuâ otij tibi.

Aliena vt cures, ea que nihil quæ ad te adueniunt? Terrent. in *Heaut.* Act. 1. Scen. 1.

Prou. 17. *Oculi stultorum in finibus terræ.*

Visus potentia ad duo simul inspectanda non sufficit. Humanum non est, duobus simul locis esse.

Notus nimis omnibus, Ignotus moritur sibi, ait Senec. Trag.

Pluribus intenti minor est ad singula virtus.

Huc spectat cuiusdam Similis Prætorianorum dicitur factum.

Dicamus verbis ipsius Dionis Hist. lib. 69. in Hadriano. *Similis verò* (nota lector, nomen Similis proprium hic esse) *quum eos atate & honore anteciret; nemini* (vt ego quidem arbitror) *moribus & virtute secundus erat: idque licet ex re perexiguâ cognoscere.* Nam quum Centurio esset, eumque Traianus antè Præfectos intro aduocauisset; Turpe est (inquit) tibi Cæsar, cum Centurione, remotis Præfectis, dis-

tere. Is deinde Praefecturam Pratorianorum inuitus obijt, quâ postea se ipse abdicauit, ac vix tandem dimissus, ruri reliquos septem vitæ annos conquieuit, suoque sepulchro moriens inscribi iussit hæc verba: HIC IACET SIMILIS, CUIVS ÆTAS MULTORVM ANNORVM FVIT, IPSE SEPTEM DVMTAXAT ANNOS VIXIT.

(d. LXXVI annorum.)

Vbi Leunclavius notâ 266. B. I. Quod legitur heic in epitaphio Similius, *Εἰς μὲν ἐτὴ τόσα, ζῆσας δὲ ἐτὴ ἑπτα* traductum his à Blanco verbis; Cuius ætas multorum annorum fuit, ipse septem dumtaxat annos vixit: omnino vitium scriptura quoddam habet, quod in voce τόσα latitat. Memini de hoc monitum aliquando me Constâtinopoli, quum fortè Cedrinum in manibus haberemus, à Theodosio Zigomala doctissimo Græcorum omnium, quos equidem cognoui, & optimo viro notario Patriarchico. Nam reperisse confirmabat antiquis in libris eius, quem dixi, Cedrimi, verum hanc scripturam.

Ἐπιμύσειν τὰ ὅσα κείται, Εἰς μὲν ἐτὴ ος, ζῆσας δὲ ἐτὴ ἑπτα,
hoc est;

HIC IACET SIMILIS, CUIVS ÆTAS LXXVI, ANNORVM FVIT, IPSE SEPTEM DVMTAXAT ANNOS VIXIT. Recitat autem ipsa Dionis verba Cedrimus, quæ post Cedrinum Zonaras quoque suâ in historia repetiuit. Et hoc modo licet hoc vitium tribus similibus ex historicis tollas: Hæc Leunclavius.

Ovidianum illud, Bene qui latuit, bene vixit, huc referri possit.

Vive tibi, quantumque potes prælustria vita. Ovid. lib. Trist.

Quid suavius, quàm domi manere? & quid vtilius?

Quid

In primis cum à Domino suo habitatur, ornatur; & quod multum est, vel solum habitata, etiam nullo addito ornatu, non tam facile situ labascit, mucescit, ac veterascit.

In se descendendi, in se regrediendi, aut ad se redeundi vix tandem habet potestatem quisquis imperat, vel non permittentibus ipsis, quos bene rexit; vel non finente benevolentia ipsa, qua maxima in bonos subditos adfcitur; vel regnandi suauitate pręgustatã adhuc alliciente; vel Conscientiæ tandem neglectæ, & in chaos horrendum conuersæ, horrore.

Suum Augeæ stabulum capax boum ter mille, triginta totos annos irrepurgatum intuens, nec se Herculem reputans, nec iam amplius habens Alpheum flumiũ, quem transmittat ad eluendum, id est, baprismo fluminis, qui semel tantum confertur, deinceps iterum uti non valens, illud ingredi reformidat; foris hæret, dicens: *qui in sordibus est, sordescat adhuc.*

Vel emendandorum & repurgandorum omnium, vel veniæ quadã quasi desperatione, in luto suo eodẽ hæret, aut profundius infigitur, & secũ sic loquitur. *Maiores est iniquitas mea, quã ut veniam merear. Gen. 4.*

Sic ut virtutem videant, int abescant que relicta. Pet. 1. sat. 3.

Adeò totus fuit, vbi vehementer amauit, vt numquam domi fuerit, nisi fortẽ post longa interualla, & vt vnus horæ viator & hospes; adeò exijt, emigravitque extra se, & è domo animæ suæ, magisq; ibi fuit vbi amauit, totoq; animo peregrinatus est, vt ciuis factus sit externi soli, ne de reditu in se ac sua cogitet; & fortẽ visitat Conscientiæ suæ domũ, quasi certus redeundi atque in posterum incolendi, mox retrò pedem refert, territus horrifico visu nostrorum, illic per absentiam

sentiam eius tam longam aut innatorum, aut aliunde ingressorum, aut illatorum, & repulsus tetrus, quasi Camarinæ nescio cuius Siculæ, foetoribus, pestis contagia exhalantibus.

Retrocedit ocysimè instar viatoris, cui ex improviso in syluâ occurrit

coluber mala gramina pastus.

Pallet, uti nudis pressit qui calcibus anguem,

Aut Lugdunensem dicturus Rhetor ad aram. Iuuen. sat. 6.

Dionysio Tyranno ne integrum quidem erat, ut ad iustitiam remigraret, civibusque libertatem, & iura redderet: is enim sese adolescens improuida etate irretierat erratis, eaque commiserat, ut saluus esse non posset, si sanus esse cepisset, ait. Cic. lib. 5. Tusc. qq.

Et tamen eiusmodi stultorum infinitus est numerus, id est, curam magis aliorum quam sui affectantium, & imperia ambientium, se negligentium. Vnus quaritur in electionibus, & eligi velint infiniti.

Ecquis est militiæ vel tyro vnius diei, qui non iam iam aquilifer aut Dux creari, si possit, velit?

Quod plures sint qui pareant quam qui imperent, domi, militiæ, & foci, necessitate fit non voluntate, saltem plurimorum. Sceptra, & infulas omnes somniamus.

Nemo non libenter imperet, nemo non sibi videtur habere faciem dignam imperio; aut caput, quod mitram gestare possit.

Non sum adeo informis, nuper me in litore vidi. Virg. Buc.

Cæterum, ut stultè egerit iste, quum hanc extra se egrediendi necessitatem, etiã pretio, accersit (*Necesse habeo exire*): tamen non parum sapit, quòd huc se teneri, huc ex officio vrgeri, libens agnoscit.

Omnes enim honoribus aucti, ferè satis intelligimus

gimus honores nostros atq; imperij dignitatem; omnia
verò, seu officium non item.

*Ingreddendi egrediendi quæ ministerium, Regum est
proprium, vt sæpè legas in scriptura, cum de Regibus
agitur.*

Oves suas Pastor bonus noscit, & *antè eum va-
dit &c.*

Nàm sanè quidam ità villas habent, vt eas num-
quam, aut perrarò visitent, numquam aut rarò, loco
exeant, velut adfixi Solio, Otio, Voluptatibus; velut
Incuriosi Reip. velut pauidi, periculorum, imò plu-
niæ & vmbre suæ metuentes.

Ità sunt Pastores, vt fixa in hortis arrium illa terri-
culamenta, aut Termini & limites lapidei, in finibus
agrorum constituti.

*O Pastor & idolum, derelinquens gregem. Zach. xi.
Vide locum & commentatores. Est pulcher lo-
cus.*

Ita immoti manent, vt Terminus in ipso Roma
Capitolio. Vt enim Terminus, fabulosus ille Ethni-
corum Deus, cum Capitolium ipsi Ioui erigeretur,
Dijs cæteris cedentibus, ne Ioui quidem cedere vo-
luit, sed in æde, vt olim steterat, restitit, sic nec illi,
neque amoris, neque honoris Dei studio, pedem huc
illucue mouerint. *Vide Ouid. 2. Fast.*

Oculis semper alienis videre, & alienis auribus
audire, periculosum est ipsis, etiam subditis multo ma-
gis. Nàm delatores sæpè faciunt *candida de nigra &
de candentibus atra*, quo iure, quaq; iniuria.

Notum lippis & tonsoribus, quàm nigras animas
quidam habere passim crediti sunt, boni tamen viri,
quod audita & credita, non visa sunt, quæ de illis spe-
sere sui hostes, nimis affectatè his officiosi, his in-
iurij.

Illud (*Necesse habeo exire, & illam videre*) opere
exer.

exercere oportet eos, ac sæpè sæpius quidem, & qui hominibus, & qui operibus præsumunt.

Oculus Domini impinguat equum, agrum, &c.

Ipse Deus, qui tamè ubique est, & videt omnia primus, ramen ædificantibus turrim Babel perduellibus, descendit, vt videret ciuitatem & turrim, quam ædificabant filij Adam. Genes. ii.

Et filius Dei propter nos, & propter nostram salutem descendit de caelis.

Neque satis Ioui olim fuit, relatu audisse barbara conuiuia mensæ Lycaoniæ, multaque alia, de humani generis impietate, non omnia credidit, sed ipse, occultatâ tantisper diuinâ Maiestate (vt poeta fabulantur) relicto caelo, & os humerisque homini similis factus, in terram descendit, aliud quod regiones peragrauit, tandemque sub noctem ad Lycaonis ipsius Arcadum Regis regiam venit, oculis ipse suis rem totam cogniturus, venit, vidit, vicit hominis feritatem digna castigatione.

Medici quique optimi, post vrinarum inspectionem, etiam optant agrorum conspectum, vt certius ac tutius optulentur.

Adeò Dominorum præsentia, & oculus, est regnis necessarius, vt idcirco in regionum sceptrorum summitate oculus adpingatur.

Qui aures longas, longas potentum manus laudant, iidem iisdem optant oculos obtusiores, qui res non nisi propriùs admotas cognoscant.

Et Pastores animarum summi, Episcopi idcirco dicti, quasi dicas superintendentes, & ex alto omnem gregem specularantes.

Oculis, & ipsorum ictu, ac nutu solo, præsens Iupiter totum concutit orbem.

Ex Suetonio in Cas. c. 37. Notum est famosum illud
C. Cæ-

C. Cæsaris inter pompæ Triumphæ Pontici fercula:
Veni, vidi, vici. Non vicisset credo, tùm Romanus mi-
les, nisi Cæsâr ipse venisset, vidisset.

Nec Carolus V. æternæ memoriæ Imperator tam
facile Gandenses turbas pacauisset, nisi ipse, ex vtri-
mis Hispaniarum finibus, per Gallias, illuc venisset.
Necesse habuit exire, & videre villam, & ipsum vidisse
profuit.

Obuli tam ad terrorem sunt duces, quàm ad amo-
rem.

Omnis vis Leoni constat in oculis. Plin. lib. 8. cap. 6.

Optimè ergò iste, vel in insipientia sua summa
Necesse habeo exire, & videre eam. Eundem redem-
dumque frequenter ad gregem.

Proceres crebrò oportet adtendere, quorum cor-
ques aureas circum colla gerant, vt scilicet Reipub.
& subditorum bono se sciant esse debere deuin-
mos.

Et cùm auro benè gemmato capita Regum co-
ronantur? cùm nisi vt Heroicis virtutibus coronen-
tur, & omnibus antecellat, vt gemmarum instar præ-
fulgeant?

Cur geritur sceptrum? nisi, vt suos illo, tanquam
virga, cùm opus est, castigent, cùm opus est, defen-
dant, & quasi baculo fulciant, lupum abigant!

Virga directionis, virga regni tui. psal. 44.

Cùm purpurantur? nisi, vt eximiâ in subditos cha-
ritate ardeat? nisi, vt si opus sit, pro suis, suo sangui-
ne rubricetur? *Bonus pastor animam suam dat pro o-
bus suis.* Ioan. 10.

Habent, habent vestes, & omnium Procerum ge-
stamina, linguam suam si intelligantur, vti & nostre
Religiosorum coronæ, zonæ, chordæ, cuculli &c. que
bus nisi vtrique respondeamus, nil nisi tragico cultu
risum iocumq; nasutulis interpretibus affatim mo-
uebimus.

Romani tollent Equites Peditesque cachimum. Horat. in Arte.

In me psallebant, qui bibebant vinum. psal.

Factus sum illis in parabolam. psal.

* 5. *Ordinis peruersione.* Commisit foedum hysteron proteron, Videre enim; & inspicere villam tùm demum voluit, cùm empta esset, & sera futura esset poenitentia.

Ante emtionem diu multumque inspectam oportuit.

Nàm quis vel equum emturus, non ante illum inspectat, & depositis phaleris atque ephippijs, si possit, nudum, ne quid occultetur?

Quis vina empturiens, non prægustat?

Quis vxorem ducit nunquam antea visam, vel ipsam, vel saltem in tabella pictam, vt nunc Ludouicus XIII. Gallorum Rex, Regis Hispaniæ filiam, futuram vxorem?

Tutius è tabulâ pictos ediscere vultus, quam ex rabula laudatore Pythio argentario Syracusano haud facile de villa sua, aut hortis, credendum est, nisi cautè videantur. Vide apud Cic. lib. 3. officiorum, lepidam aequè, ac fraudulentam, seu fabulam, seu historiam de Pythio venditore, & Canio emptore.

Nemo ferè tam friuolarius est mercator aut tabernarius, qui non hyperbolen admittat, cùm culellos suos, & conchas venditat.

Laudat vanales, qui vult extrudere, merces. Horat. 2. ep.

Et vulgari prouerbio iactatur, *unicum à condito orbe mercatorem fuisse, qui merces suas vituperarit, sed actum idcirco in crucem fuisse.*

Ergò Mulier illa fortis, à Salomone laudata, hoc Villæ emptore prudentior, quæ scilicet *considerauit agrum, & emit illum.* prouerb. vlt.

S

Consi-

(*Consideravit* primùm, deinde *emit*.)

Idcirco prudentissimè ab Ecclesiâ, certum, in eâ sponsalia & nuptias, tempus constitutum.

Item ab eodem, in quavis probata Religione annus probationis integer cuique decretus, duo etiã alicubi: alicubi, vnus in veste dumtaxat clericali, & alter in veste monastica, antè votorum emissionem.

Si ante emptionem villam studiosè vidisset, nunquam emisset fortassis; ac ne forsitan quidem vel obtrusam, aut gratis datam accepisset.

Deterruissent eum, dubio procul, partim

}	1. Cura, & pericula ab illâ;
	2. Præcipitiorum horror;
	3. Vfus brevis.

*j. Cura, & pericula &c. quorum non est numerus, vnde nec ferè facilius exitus, quam ex Cretæ labyrintho.

Corona ac mitra aurea quidè illa est, quæ foris est sed quæ intus est, & mirè cerebrum lancinat, tota spinea est, vt illa Christi in Passione.

Purpura quidem foris ridet blandissimè, sed cili-
cium intus ad cor vsque asperrimè compungit.

Lectulum, in quo Rex aliquis aut Prælati, securus in vtramque aurem dormire vniquam vel possit, vel audeat, solandis ægris omnibus infomni laborantibus, venalem optem, aut mirabilem. Magno emeret, credo, vel Augustus ipse, qui culicem Equitis Romani multo ære alieno obstricti emerit.

Curarum curia mater.

A curis dicti Curiones & Curatores.

Damocli cuiusdam seu Democli seu Dimocli (vt alijs placet) Reges beatissimos opinanti, & neganti quemquam Dionysio beatiorem fuisse.

Dionysius ipse, egregio sanè inuento, demonstravit

stravit, Reges inter multa maximaque pericu-
la semper versari. Nam in aureo lecto federe iusso,
ad mensam lautissimam (Solis mensam dixisses)
regieque vestito, iussit supra caput districtum gla-
dium è lacunari tenui setâ equinâ suspensum osten-
tari, imminentem illius horarii beati cernicibus. I-
taque tunc nec administratores mense formosissimos
adspiciebat Damocles, nec plenum artis argentum,
quod abacos onerabat, nec manum porrigebat ad
mensam, ipse quoque coronæ roseæ ex capite trepi-
dantis defluebant, & odores suavissimi, qui illi in-
cendebantur ad voluptatem, iam foetebant: *denique*
exoravit tyrannum, ut abire liceret, quod iam beatus
nollet esse. Cic. lib. 5. Tusc. qq.

Et magis auratis pendens laquearibus ensis
Purpureas subter ceruices terruit, quam fauces esca
delectavit. Pers. sat. 3.

Terror scilicet semper aliquis dominatoribus im-
pendet, vel ab hoste, vel à ciue.

Prodere vel latum pedem vix audent; adeò, qui
multos sepe in iustis carceribus claudunt, seipfos quo-
dam quasi carcere perenni domi coguntur includere,
rarissime prodire &c.

Qui multos terrent, à multis timent.

Qui terret, idem & trepidat. Metus in autorem, ut
iacti lapidis ictus, redit, Seneca.

Multis terribilis caueto multos.

Quod ciuibus tenere se inuitis sciunt nonnulli,
strictus tuetur ensis. Senec. in Herc. Furente.

Act. 2.

Non est diuturna possessio (addo nec secura) in quâ
gladio inducimur, aiebat Alexander Magnus. Q. Curtius
lib. 8.

Ne tonsoribus quidem collum & mentum qui-
dam audent committere; filia regis virginis, an-
cillari

cellari artificio, ut tonstriculæ, tondere docentur & radere barbas patrum & capillos.

Iisdem quoque iam grandiusculis ferrum tollitur, nouacula prohibetur; iuglandium putaminibus candentibus adurere paternos pilos iubentur

Vxorum ipsarum sinus excutitur, ne fortasse telum, sicam, & mortem pro amore ad lectum conferant.

Pallet & infelix, quod proxima nesciat vxor. Pers. Sat. 3.

Cum in communibus suggestis consistere non tutum fecerunt, è turribus altis concionantur, quæ omnia de Dionysio narrantur. Cic. lib. 5. Tuscul. 99.

Vox Thyestis: *Dum excelsus steti,*

Numquam pauere destiti, at que ipsam me

Ferrum timere lateris, id est, vel tuum ipsius gladium, vel potius corporis sui custodes. Seneca in Thyeste Act. 3.

Ne buccellam quidem ori admonere tutum, non vinum sine prægustatore libare. *Venenum in auro bibit, expertus loquor,* ait Thyestes ibid.

Vix Eucharistiam sumere, vix literas receptas legere. His enim quoque artibus Magnates intoxicantur. Dom. Launæus in paruo suo theatro lib. 3. min. pag. 143.

Nero taciturnitatem pudoremque quorundam pro tristitia ac malignitate arguebat, suspectosque sibi dicebat. Sueton in Nerone cap. 23.

Iulio Cæsari, pallidi & macilenti, Cæsius & Brutus fuere formidini. Plutar. in Cæsare.

Ad generum Cereris, sine cade & sanguine pauci
Descendunt Reges, & sicca morte tyranni: sunt veris
ipsis terribiles.

Et: Quem quisque odit, perisse expetit.

Norunt, multos è folio in carcerem tractos, vt
 contrà quosdam (in quibus fuit Ioseph, & Matthias
 ipse Coruinus Ioh. Hunniadis filius) è carcere ad so-
 lum ac regnum.

Norunt, ingenium plebis esse varium & mobile,
 hodiè ramos & vestes Christo substernentis, plau-
 dentis, & letum *Hosanna* iterumq; iterumq; illi ad-
 clamantis, ac post triduum in crucem eundem agen-
 tis, vel poscentis per summam iniuriam.

Hic pietatis honos.

Norunt, etiam amicos ac consanguineos sæpè ma-
 gnis fastigiis inuidisse amicis, fratribus; aliquandò
 parentibus liberos, liberis parentes, regnum & vitam
 eripuisse: quæ *scelera non intrant casam*. Senec. in
 Thyeste Act. 3.

Quid loquar maiores illos metus, à Iudicio illo
 Dei ultimo? ab illis verbis, *Potentes potenter tormen-
 ta patientur?*

O pretiosum pannum quidem diadematis, sed
 quanta pericula prætegentem.

Qui te viderit, & peronerit; ne humi quidem
 iacentem tollat (vt ille superius aiebat.) *Tollat te,
 qui non nouit.*

Qui viderit te, resiliet à te.

Sed quid? miseri, visitamus demum & Iustramus
 villam, cum emimus; id est, cum iam in caput diade-
 ma aut infulam sustulimus, & quasi adfiximus, tū se-
 rius honorum onera, curas, & pericula considera-
 mus, vti villam suam iam erutam Corydon iste no-
 ster.

In hoc & ego morbo aliquandò.

Ità scilicet *Serò sapimus Phryges* ferè omnes.

Hæc sæpè ruminare, animulæ religiosæ, quæ adhuc
 subestis, cum ne præsidendi aliquandò munus etiã
 oblatum temerè aut auidiusculè suscipiatis, multò
 verò

verò minus vñquam ambiatis; tùm vt Abbatiffæ, & earum, quæ vobis præesse in Domino coguntur, discatis misereri. Expertus loquor.

* ij. *Præcipitiorum horror*, quale est, ex fortunato fieri infelicè; ex Ordinum ductore, gregarium, & parere, nonnunquã perperã imperitantibus, quibus alioqui ipse optimè humanissimeq; imperaris. Quoties *Sontibus parent boni*: Sen. in Herc. furente, Act. 2.

In omni aduersitate fortuna, infelicissimum gemis infortunij est, fuisse felicem. Boetius libro secundo de Consol. prosa 4.

Verborum de præteritis miserimum, fuisse olim beatoribus.

Fuimus Troes; fuit Ilium, & ingens

Gloria Teucrorum; ferus omnia Iupiter Argos

Transtulit. Virg. 2. Aeneid.

Et: Nos quoque florimus, sed stros fuit ille caducus,

Nostraq; de stipulâ flamma, brevisq; fuit.
Quid

Quo status altior, hoc casus grauior. Diuus Gregorius.

Altè virtus animosa cadit. Senec. in Hercule Furte Act. 1.

Adde; Misérias acerbiores fieri, suauium prægustatione, & aduetudine.

Dediscit animus serò, quod didicit diu. Senec.

Mollibus aduetus, loriam ferre recusat. Mantua

* *Ne dicam*, in quàm lubrico positi sint quicumque regnant, vt diu stare agrè possint absque lapsu, aut crimine, ægerrimè respiscere, nemine necesse corrigere, sed ne quidem corripere, imò ne errorum quidem vel subindicare audète, imò ne lege quidem ipsa, aut Legislatore, si reuiscat.

Cui plurimum licet, plurimum libet.

Regnóque fulti, plura quàm fas est, petunt:
Quod non potest, vult posse, qui nimium potest. Senec.
 in Hippol. Act. 1.

Deteriores omnes sumus licentia. Terent. in Heaut.
 Act. 3. sc. 1.

Nemo ferè sic se admonet: Minimum decet libère,
cui plurimum licet. Senec.

Sibi potentes occinunt, & succentores multos ha-
bent: Quod Ioui, hoc Regi licet. Seneca in Herc. furen-
 te Act. 2.

Quod Principi placuit, lex est.

Si libet, licet, aiebat suo Neroni impia mater A-
 grippina.

Ius in armis. Vel: Lex iustitiæ fortitudo nostra.
Vel: Arma tenenti omnia dat, qui iusta negat. Luca-
 nus.

Illis, dum de malis suis confuhint, ita ferè respon-
 detur, vt olim Cambyfi apud Herodotum.

Quum enim ante Cambysem, Persæ sorores in
 matrimonium accipere nequaquam consuèssent, ip-
 seque Rex Persarum, vnus sororum amore captus,
 ex ipsidem omnino parentibus natæ, cupidusque de-
 inde ducendi illam vxorem, quum propter rei info-
 rentiam laboraret efficere; accersit eos, qui regij Iu-
 dices nominantur. Fiunt autem delecti à Persis viri,
 suntque perpetui, nisi delicti alicuius comperti fue-
 rint. Isti apud Persas ius dicunt, & legum patriarum
 sunt interpretes, & ad eos omnia referuntur. Hos
 Cambyles percontatur: *nùm qua lex sit, qua sinat vo-*
lentem cum sorore contrahere matrimonium? Iudices
 respondentes, *negant se vllam inuenire legem, qua sinat*
fratri nubere sororem; quamdam tamen inuenire, quâ
liceat Regi Persarum facere quicquid libeat. Ita neque
 legem abrogarunt, metu Cambylis; & ne legem tuètes,
 ipsi perirèt, aliã inuenerunt adiutricem eius, qui sororem

in matrimonium ducere vellet. Tunc itaque Camby-
ses sororem illam accepit vxorem, aliquâtoque post
& alteram. *Herodot. lib. 3. in Thalia.*

Èò vergunt leges, quò volunt Reges, ait Hispanus
vulgato prouerbio (*Alla van leyes, do quieren Rey-
es.*)

Et iam si Dijs placet, ritè obedientes, & ingenij
tractabilis à quibusdam illi censentur, qui sententi-
am rogati, non spectant, quò Dei aut Patriæ lex, quò
Veritas, quò Conscientia vergant & vrgeant, sed quid
velint qui sunt in imperio, aut ignari, aut oblit, aut
incurij illius oraculi: *obedire Deo magis oportet, quam
hominibus. Act. 5.*

Hinc illæ lacrimæ: Nam ità ruunt Reges, Prælati
&c. in vitia præcipites, non iam solum adpetitu ip-
sos trahente, sed Consultoribus quoque impellenti-
bus, ac volutabellum adijcientibus potiùs, quam luti-
flaminantibus. Ab his Rex, si non satis furit, instiga-
tur.

Oleum camino additur.

* *Adde, opes ingentes adesse, quibus, quasi alis, ad
omnia mala conuolant.*

* *Item; vix opes magnas, etsi alienas, & sacras, quia
sunt reip. à quoquam tam religiosè tantaque
tractari, vt non earum abusu, aliquandò peccent.*
Difficilè, eas manus non pinguescere, quæ vasa olea-
ria sæpè adtreçant.

After, affer semper ab ijs inclamari: nunquam aut
rarò audiri profer, profer publico bono, quod priua-
to subtractum est.

Paucos posse illud Pauli verè vsurpare: *Argentum
& aurum, aut vestem nullius concupiui, sicut ipsi scribit
&c. Act. 20.*

Aut illud Samuelis, ad populum Israelitarum,
quem tam diu rexerat: *Ecce præsto sum. Loquimini de
me coram*

me coram Domino, & coram Christo eius, vtrum bouem
cuiusquam tulerim, aut asinum: si quēpiam calumniatus
sum, si obpressi aliquem, si de manu cuiusquam munus ac-
cepi: & contemnam illud hodiē, restituaquē vobis:
Pauciores, quibus sic respondeatur a populo, vt tūm
Samueli: Non es calumniatus nos, neque obpressisti, ne-
que tulisti de manu alicuius quippiam. 1. Reg. 12.

Reperundarum multos esse reos.

* Denique; videri semper, & reuera maiora esse,
crimina potentiorum.

Index futurus, sanguine humano abstine,

*Quicumque regnas. SCELERA TAXANTVR MO-
DO MAIORE NOSTRA,* rectē ait Amphytrion apud
Senec. in Herc. furente Act. 3.

*Adgrauat certē Ordo, Locus, peccata, Scientia, Tem-
pus.* Cic.

Vnde & in vet. lege, quale sacrificium fiebat pro
peccato totius populi, tale fiebat pro peccato solius
Sacerdotis.

* *iiij. Visus breuis. Breues dies hominis sunt.* Job.

Maximē verò *omnis potentatus vita breuis.* Eccle-
siast. 10.

Iob. 20. Gaudium hypocrita ad instar puncti.

* *6. Vanitate.* Nām fructus rei tanti emptæ non a-
lius, quā visio. *Necesse habeo videre illam* (inquit)
non latari in ea, non eā frui.

Visio sola totum precium precij, & operæ positæ
in villæ acquisitione.

*Ecccl. 5. Quid prodest possessori, nisi quòd cernat diuitias
oculis suis?*

Vrbium, Arcium, Villarum, Balnearum &c. adspe-
ctum alternum dumtaxat habent dominatores.

Videndā studio, peregrinationes suas nunc huc,
nunc illuc instituunt.

At oculorum illa voluptas, Deus bone, quam est
& lenis, & brevis.

Sed nec *satiatur oculus visu*, ut nec *auris audi-*
tu.

Et eadem videre, subditis ac mancipiis commune
est, imò & hostibus quoque ipsis per frequenter, ac
gratis quidem.

Et videt eadem subditus maiore cum voluptate,
quàm Dominus ipse qui emit, ut qui susque deque
habeat facta tecta Villarum & Arcium, nihil ruina-
rum aut minarum sollicitus.

Et, si videre villas, arces, vrbes, palatia pulcra, tanti
est; ecquod palatium hoc mundo amplius, pulcrum?
Et cui illud quotidie spectare non licet, quantum sa-
tis?

Nihilominus, malum; ea est hominum dementia,
ut villæ vnus gratia, eiusque visendæ studio, ad Dei
Opt. Max. coenam omnium lætissimam ac lautissi-
mam, iterumque iterumque inuitati, venire recusent.
Rogo te (inquit iste) *habe me excusatum*, &c. Deroga-
ret scilicet augustæ dignitati, seruum venire ad
Dominum ac Deum suum, iterum inuitan-
tem.

At Augustus ipse Rom. Imp. nulli fere ad conui-
um vocanti negare solitus est.

Et Christus vocatus à Publicanis, item à Pharisea
hostibus; & à Simone leproso adiit, & ad seruos Do-
minus venit. Apud Zacchæum se non inuitatus inui-
tat. *Hodie*, ait, *oportet me in domo tuâ manere*. Luc. 19.

At cœna per parca excipi metuunt, cogique cum
Augusto simili occasione dicere? *Non putabam me tu-*
bi tam familiarem. Erasmius lib. 4. Apophtheg. 27.

Imò contra, *fecit cœnam magnam*, maiorem mu-
tò, quàm diximus.

Non itur tamen.

Ita scilicet ab Adamo communi omnium parente
minimè degeneramus, quem vel pomum agreste for-
tassis, atque acerbū, à Dei sui amore diuertit, & per-
didit.

Ita Esau similes euadimus, qui ob legumen, & pè-
nè filiquas, primogenita nostra vendimus.

Malumus gancones ganeas cum ganconibus cole-
re, quam non dico ciuis honesti domum, sed Dei Al-
tissimi adire palatium, Ecclesiam, coelum.

Sic *Thurinus* nescio quis *fumi venditor*, aut qui gé-
mas vitreas pro veris venditet, emptores potius
inuenerit, quam quiuis mercator probatissimus.

Sic Epicuri horti frequenti auditorio complen-
tur, Platonis autem Academia desertum mera soli-
tudo.

Via *Sion*, & Ecclesiarum, lugent, eò quod non
sit qui veniat ad solemnitatem, ad Concionem &c. via
verò ganearum, sphaeristeriorū, spectaculorum &c.
feruentitantium frequentia.

Filij hominum, vsquequo graui corde? vt quid diligitis
vanitatem, & queritis mendacium? psal. 4.

Vt quid umbras pro corporibus captatis? res tem-
porarias pro æternis? creaturas, contempto creatore,
amatis, colitis, adoratis? Cur via tam difficili ruitis
in Infernum, lactea ad coelum, via sic contempta
&c.

Vos verò terque quaterque beatæ, (ò sanctæ ani-
mæ, & sponsæ Christi) quæ non modò non villas,
& dominia noua vobis emere, & grandescere nomi-
nibus opibusque affectastis, sed etiam iam vel emptas
laboreque partas, aut à maioribus relictas, spontè
pro Christo abdicastis, ne ab hac Cœna abessetis,
neque Conuiuatori tanto Christo Iesu nuntium re-
mitteretis.

Beatæ

Beatæ vos, quæ tam viriliter huc intrando, sponteque vos repagulis istis includendo, ostendistis, vobis nihil *uecesse esse exire, & videre vastam huius mundi villam.*

Vidisse vos iam ad nauleam vsque ingressu ipso ostendistis; imò etià *n graue vobis esse ad videndū. Sap.*

Clathris ac muris istis includi voluistis, ne exire: ne illam videre cogere mini vel incurstantem.

Pascere mentem Coeli spectaculo, quam sordidæ huius villæ vilis mundi maluistis.

Cœnare verè cum Christo, quam pictè & fidei mundo, satius iudicastis.

Cœna certè maior meliorque, & æterna reposita expectant, si quo pede cæpistis, eodem (vri spero) pergetis cænis Christi spiritualibus huius vitæ delictari &c.

Palea, & Mica.

* *1 Quia superius Seneca fuit Castori, seu fibro (Gall. Bieure) comparatus: hinc seorsim, procul à cellis, & castis auribus Virginum, apud quas hæc ratio habebatur, in gratiã tui, bone lector, visum est rursus dicere, quod de Castore memoratur.*

Scriptores ergò plerique aiunt. ipsum suos sibi osticulos exscindere, abijcere, & obijcere persecutibus & insidiatoribus, hoc vnum in ipso amantibus, ne dùm nimis hoc seruat, ab ipsis captus, & hoc & vitam vnã amittat. *Vide Plinium lib. 8. c. 30. & Salinum.*

Item Dioscoridem, & Matthiolum lib. 2. c. 23. Bartalsius Poeta Gallus, dum primis doctiss. & grauissimus, sic de Castore, lib. seu die sexto, Hebdomadis.

*dis. l'apperçoij le Castor, qui bien aduisè coupe
Ses genitoires faux, el les iette à la troupe,
Qui sans peine l'atteint (fortè mel. l'attend) sur le
Pontique bord,*

*Et qui sonhate plus ce gage, que sa mort. id est, in-
terprete Gabriele Lermeo nobili Volcâ:*

*Hic quoque castor adest, falsum qui mordicûs inguë,
Ut dubiam redimat proiectâ pelle salutem.*

*Defecat, & turbâ linqvit, quæ pone sequit a
Urget anhelantem, teneat quæ ad littora captum,*

Si ducant tanto potiore pignore mortem.

*Gesnerus tamen fabulosum putat, quod dicitur de
illâ observatione sui ipsius.*

*Si tamen vera est illa de Castore communis opi-
nio, quanta eius animantis prudentia!*

Tactura enim in loco, pro lucro est.

*Melius est, debilem vel claudum ad vitam ingredi
&c.*

DOMI-